

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΕ ΖΕΥΓΑΡΙΑ

ΕΝΗΛΙΚΩΝ

TITLE: RECORDING OF THE DAILY COMMUNICATION

ACTIVITIES OF ADULT COUPLES

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΡΟΜΠΟΓΙΑΝΝΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΜΑΡΙΑ

ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΤΑΤΙΑΝΗ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΗΛΙΑΣ

ΠΑΤΡΑ – 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

| | |
|---|----|
| Ευχαριστίες | 2 |
| 1. Περίληψη | 3 |
| 2. Abstract | 4 |
| 3. Εισαγωγή | 5 |
| 4. Σκοπός της εργασίας | 10 |
| 5. Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας | 11 |
| 6. Μεθοδολογία | |
| 6.1. Ερευνητικός σχεδιασμός | 17 |
| 6.2. Δείγμα | 19 |
| 6.3. Όργανα μέτρησης | 22 |
| 6.4. Διαδικασία μέτρησης | 24 |
| 6.5. Ποιοτική Ανάλυση των αποτελεσμάτων | 27 |
| 7. Αποτελέσματα | 29 |
| 8. Συζήτηση των αποτελεσμάτων | 52 |
| 9. Περιορισμοί/Συστάσεις | 68 |
| 10. Βιβλιογραφία | 70 |

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον κύριο Παπαθανασίου Ηλία για την καθοδήγησή του και την βοήθειά του στην εκπόνηση της πτυχιακής αυτής εργασίας. Η συμβολή του ήταν καθοριστική τόσο στην επιλογή του θέματος όσο και στην ανεύρεση της βιβλιογραφίας και στην σύνταξη του κειμένου και των ποιοτικών αναλύσεων της πτυχιακής εργασίας.

Επιπλέον, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τα ζευγάρια υγιών ενηλίκων που έλαβαν μέρος στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας και δέχτηκαν να περάσουμε μια ολόκληρη μέρα παρατηρώντας τις επικοινωνιακές τους συνήθειες. Χωρίς τη συμβολή τους δεν θα είχε πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη εργασία.

1. Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματοποιήθηκε για να διερευνηθούν οι επικοινωνιακές δραστηριότητες ενηλίκων που δεν έχουν υποστεί κάποια νευρολογική βλάβη από 63 έως και 78 ετών. Η ερευνητική διαδικασία πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά μέσω αποστασιοποιημένης παρατήρησης χωρίς δηλαδή ο παρατηρητής να παρεμβαίνει στην καθημερινότητα των υποκειμένων και επιπρόσθετα δεν χρησιμοποιήθηκε κάποιο σταθμισμένο όργανο για την συλλογή και ανάλυση των αποτελεσμάτων. Από την βιβλιογραφία φαίνεται πως μια τέτοια έρευνα είναι απαραίτητη προκειμένου να αναγνωριστούν οι φυσιολογικές συμπεριφορές υγιών ενηλίκων και συνεπώς οι περιορισμοί στη συμμετοχή που βιώνουν οι ασθενείς με αφασία. Για τον σκοπό αυτό παρατηρήθηκε μια ολόκληρη ημέρα της καθημερινότητας τριάντα υγιών ενήλικων ζευγαριών και καταγράφηκαν το είδος της επικοινωνιακής δραστηριότητας που πραγματοποίησαν, οι επικοινωνιακοί σύντροφοι, τα θέματα της επικοινωνίας και το μέρος που έλαβε χώρα. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από κατοίκους της πόλης και χωριών της Ηλείας και του Ηρακλείου Κρήτης. Όσον αφορά τα αποτελέσματα παρατηρήθηκαν εμφανείς διαφορές στην καθημερινή επικοινωνιακή δραστηριότητα μεταξύ των ανθρώπων που κατοικούν στην πόλη και αυτών που διαμένουν στο χωριό. Επίσης, διαφορές παρουσιάστηκαν και στις δραστηριότητες ανδρών και γυναικών. Και στις δύο περιπτώσεις οι διαφορές οφείλονται στον διαφορετικό τρόπο ζωής ανάλογα με τον τόπο κατοικίας αλλά και στις διαφορετικές συνήθειες που υπάρχουν μεταξύ των δύο φύλων.

2. Abstract

This diploma assignment was conducted in order to research the communicative activities of adults that haven't suffered any neurological damage, from the age of 63 to 78. The research was done strictly through detached observation, meaning that the observer wouldn't interact with the daily routine of the subjects and in addition, no standardized test was used for the collection and analysis of the results. From the bibliography, it can be seen that such a research is necessary so as to recognize normal behavior patterns of healthy adults and therefore the restrictions that adults with aphasia experience. Having that in mind, a daily routine of thirty healthy adult couples was observed and what was recorded was the kind of social activity they had, their communicative partners, the communicative issues, and the place this daily routine took place. Data was collected both from cities and villages of Ilea and Heraklion Crete. As far as the results are concerned, there were noticeable differences in the daily communicative activities between people that reside in the city and the ones that reside in villages. Differences were noticed between men and women as well. In both cases, the differences are due to the different lifestyle in regard to where the person lives, in addition to the various habits there are between the two sexes.

3. Εισαγωγή

Σε καθημερινή βάση κάθε φυσιολογικός άνθρωπος πραγματοποιεί ποικίλες δραστηριότητες επικοινωνίας. Διάφοροι ερευνητές ανά καιρούς προσπάθησαν να βρουν ποιες από τις δραστηριότητες αυτές διαταράσσονται ή χάνονται, ως συνέπεια ενός ή περισσότερων επεισοδίων που προκάλεσαν κάποιου είδους αφασία στο άτομο (Davidson, Worrall, & Hickson 2003). Για να γίνει όμως μια τέτοια έρευνα πρέπει να υπάρξουν αρχικά τα δεδομένα που αντιπροσωπεύουν τις επικοινωνιακές δραστηριότητες του μέσου – τυπικού πληθυσμού σε κάθε ηλικία.

Ένα αναγνωρισμένο πλαίσιο που ασχολείται με τις επικοινωνιακές διαταραχές που σχετίζονται με καταστάσεις υγείας παρέχει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) που με βάση την βλάβη προσδιορίζει τον περιορισμό στην δραστηριότητα και τη συμμετοχή. Ειδικότερα, ως βλάβη χαρακτηρίζεται κάθε διαταραχή που αφορά κάποια δομή ή σωματική λειτουργία. Η δραστηριότητα που αφορά τον περιορισμό που προκάλεσε η διαταραχή στη συγκεκριμένη δομή ή λειτουργία του σώματος και η συμμετοχή σχετίζεται με τους κοινωνικούς ρόλους που αναλαμβάνει το άτομο στη ζωή του και πώς αυτοί περιορίζονται λόγω της βλάβης. Στην συγκεκριμένη εργασία σύμφωνα με την κατανομή του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, τον πιο σημαντικό ρόλο κατέχει η Συμμετοχή του φυσιολογικού ενήλικα. Έχοντας τα αποτελέσματα της Συμμετοχής από τυπικό ενήλικο πληθυσμό θα μπορέσει να γίνει σύγκριση με δεδομένα που έχουν συλλεχθεί και αφορούν πληθυσμό που έχει κάποιο είδος αφασίας.

Συμπερασματικά, οι μετρήσεις των λειτουργικών αποτελεσμάτων φαίνεται να έχουν τεράστια σημασία στην πρόοδο των επιστημών που ασχολούνται με την υγεία και την επικοινωνία. Για να επιτευχθεί κάτι

τέτοιο πρέπει οι λειτουργικές αξιολογήσεις να επικεντρώνονται σε φυσικούς παράγοντες της καθημερινής ζωής οι οποίοι αποτελούν κοινό σημείο αναφοράς στην υγειονομική περίθαλψη. Όταν λοιπόν δεν δημοσιεύονται τα δεδομένα που αφορούν τόσο τις επικοινωνιακές δραστηριότητες τυπικών ενηλίκων όσο και αυτές ατόμων με αφασία, οι επαγγελματίες υγείας οδηγούνται σε χρήση ανεπίσημων παρατηρήσεων και συνεντεύξεων με τους συγγενείς ή τους συνοδούς.

Για το λόγο αυτό, υπάρχει έκκληση για σχετικές αξιολογήσεις καθώς και ερευνητικά προγράμματα που εστιάζουν στις επικοινωνιακές δραστηριότητες και στην συμμετοχή στην καθημερινή ζωή. Η συγκεκριμένη έκκληση προέρχεται τόσο από τους ίδιους τους ανθρώπους με αφασία, τους συγγενείς και συνοδούς τους όσο και από τους κλινικούς που αιτούνται ένα εύρος χρήσιμων εργαλείων και από ερευνητές που δίνουν έμφαση στα αποτελέσματα τα οποία βασίζονται στην έρευνα και στην παροχή οικονομικά αποδοτικών υπηρεσιών. Η πρόκληση στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι να αναγνωριστούν και να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα της αφασίας στην καθημερινή επικοινωνία του ατόμου και για να συμβεί αυτό βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη δεδομένων που αφορούν τον τυπικό ενήλικο πληθυσμό ώστε να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες συγκρίσεις και να διεξαχθούν συμπεράσματα.

Οι Brown & Yule (1983) στην εισαγωγή τους στην ανάλυση του λόγου, διαφοροποίησαν τις κύριες λειτουργίες της γλώσσας σε *συναλλαγών και αλληλεπίδρασης*. Περιέγραψαν τις λειτουργίες συναλλαγών ως αυτές στις οποίες η γλώσσα εξυπηρετεί την έκφραση του περιεχομένου και τις λειτουργίες αλληλεπίδρασης ως εκείνες που περιλαμβάνουν την έκφραση κοινωνικών σχέσεων και προσωπικής στάσης. Η έμφαση και στις δύο αυτές λειτουργίες είναι μεγάλη καθώς τόσο οι ερευνητές όσο και οι κλινικοί υπογραμμίζουν το διπλό σκοπό της κοινωνικής επικοινωνίας

εφόσον μεταφέρει πληροφορίες και εγκαθιδρύει και διατηρεί κοινωνικές σχέσεις. Έτσι, η καθημερινή επικοινωνία ενός ατόμου μπορεί εννοιολογικά να γίνει αντιληπτή με τους όρους αυτούς της λειτουργίας της γλώσσας και της επικοινωνίας που πραγματοποιείται σε διαφορετικά περιεχόμενα. Η εστίαση είναι στο μήνυμα και επίσης στην κοινωνική σχέση και στην έκφραση της προσωπικότητας. Το 1992 η Holmes εξηγεί ότι οι κοινωνικοί παράγοντες είναι σημαντικοί στην περιγραφή και ανάλυση της επικοινωνίας και προτείνει την ύπαρξη επίδρασης από τους εξής τέσσερις παράγοντες:

1. Οι συμμετέχοντες: Ποιος μιλάει και σε ποιόν απευθύνεται
2. Το κοινωνικό περιεχόμενο: Που συζητούν
3. Το θέμα: Για ποιο πράγμα συζητούν
4. Η λειτουργία: Για ποιο λόγο πραγματοποιείται η επικοινωνία

Συνεπώς, με την κατανόηση των κοινωνικών λειτουργιών της γλώσσας θα πραγματοποιηθεί η μελέτη του αντίκτυπου και της ηλικίας του ατόμου στην καθημερινή επικοινωνία, καθώς αναγνωρίζεται ότι οι επικοινωνιακές δεξιότητες και οι κοινωνικές δικτυώσεις αλλάζουν κατά ηλικία. Για τον λόγο αυτό δεν είναι δυνατόν να συνοψίσουμε τα δεδομένα της ερευνητικής αυτής προσπάθειας και να τα διευρύνουμε για κάθε ηλικιακή κατηγορία. Τα συγκεκριμένα δεδομένα συλλέγονται για τις ηλικίες άνω των εξήντα πέντε ετών και δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε καμία περίπτωση για νεότερο πληθυσμό.

Οι Simmons-Mackie & Damico (1995) και Parr (1996) έδειξαν ότι η ποιοτική έρευνα μεθοδολογίας μπορεί να παρέχει ένα πλαίσιο για την αυστηρή και διεξοδική περιγραφή και ανάλυση της επικοινωνίας σε νατουραλιστικές ρυθμίσεις. Οι επιτόπιες εργασίες παρέχουν ένα μέσο για

την προβολή και την τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων των ανθρώπων στην πραγματική ζωή. Νατουραλιστικές παρατηρήσεις επιτρέπουν στον παρατηρητή - συμμετέχοντα να καταγράψει τις πολυπλοκότητες και τις λεπτές αποχρώσεις της δυναμικής των καθημερινών συναλλαγών και αλληλεπιδράσεων.

Μια βασική αρχή για την αξιολόγηση ενός ατόμου με επικοινωνιακές ικανότητες έχει υπάρξει μια πλήρης αξιολόγηση που παραδειγματίζει μια καθημερινή επικοινωνιακή δραστηριότητα. Το 1995 η ASHA δημοσίευσε την λειτουργική αξιολόγηση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων των ενηλίκων ως απάντηση στην ανάγκη για ένα πρακτικό, αισθητηριακό, αξιόπιστο και έγκυρο εργαλείο για αξιολόγηση της λειτουργικής επικοινωνίας των ενηλίκων που αποκτούν επικοινωνιακές δυσκολίες. Η ASHA FACS υπαγορεύει τέσσερις τομείς για αξιολόγηση. Κοινωνική επικοινωνία, επικοινωνία των βασικών αναγκών, διάβασμα, γράψιμο και αριθμητικές έννοιες και καθημερινός σχεδιασμός. Βαθμολογημένα αποτελέσματα από επικοινωνιακή ανεξαρτησία και ποιοτική βαθμολογία της διάστασης της επάρκειας, καταλληλότητα και προθυμία στην επικοινωνία καθώς και στην επικοινωνιακή ανταλλαγή παρέχουν αξιολόγηση στις δεξιότητες αυτού του ατόμου ανάμεσα σε 43 επικοινωνιακές δραστηριότητες. Καθώς η επιλογή αντικειμένου έλαβε σοβαρά υπόψη τις επικοινωνιακές δραστηριότητες που θεωρούνται σημαντικές από τους ειδικούς, τους ασθενείς και τις οικογένειές τους, είναι σημαντικό να παρακολουθείται εάν τα αντικείμενα δείχνουν επαρκώς την καθημερινή επικοινωνία των διαφορετικών θεματικών ομάδων και ανταποκρίνονται στην κοινωνική επικοινωνία που συμβαίνει σε διαφορετικά περιβάλλοντα (πολιτιστικά, περιβαλλοντολογικά και ηλικιακές διαφορές). Ωστόσο, μια ανάγκη επικρατεί να εξεταστεί εάν τα αντικείμενα στη λίστα της ASHA FACS είναι αντιπροσωπευτικά στη

φυσική απόκριση επικοινωνίας των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στη κοινωνία.

Ως εκ τούτου, ο βασικός στόχος αυτής της μελέτης ήταν να περιγράψει και να συγκρίνει τις καθημερινές επικοινωνιακές δραστηριότητες των υγιών γηραιών ατόμων έτσι ώστε να μπορούν μελλοντικά να συγκριθούν με γηραιά άτομα με αφασία.

4. Σκοπός της εργασίας

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως σκοπό να παρουσιάσει τις καθημερινές δραστηριότητες επικοινωνίας τυπικών ενήλικων ζευγαριών. Οι δραστηριότητες αυτές είναι τόσο λεκτικές όσο και μη λεκτικές και εξυπηρετούν καθημερινές ανάγκες των ατόμων σε προσωπικό, οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός οι σπουδαστές κλήθηκαν να περάσουν μια ολόκληρη μέρα με καθένα από τα άτομα που έλαβαν μέρος στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας. Κατά την διάρκεια της ημέρας οι σπουδαστές ακολουθούσαν το υποκείμενο ως παρατηρητές και κατέγραφαν τις δραστηριότητες του χωρίς να επεμβαίνουν στην ημέρα του. Με τον τρόπο αυτό η συλλογή των πληροφοριών έγινε πιο αντικειμενική εφόσον οι σπουδαστές δεν παρέμβαιναν κάνοντας ερωτήσεις ή συζητώντας με το δείγμα.

Μέσω της καταγραφής αυτής δίνεται η δυνατότητα συλλογής πληροφοριών που αφορούν τις δραστηριότητες επικοινωνίας τυπικών ενήλικων ζευγαριών τα οποία δεν έχουν περάσει προβλήματα υγείας που να έχουν επηρεάσει κάποια εγκεφαλική λειτουργία και να θέτουν περιορισμούς στην καθημερινότητά τους. Οι πληροφορίες αυτές θα δώσουν την δυνατότητα σύγκρισης με μη τυπικό πληθυσμό, δηλαδή με πληθυσμό που έχει υποστεί εγκεφαλικές βλάβες και έχει κάποιο τύπο αφασίας. Έτσι θα καταγραφούν οι περιορισμοί που βιώνουν τα ζευγάρια όπου ένας εκ των δύο ή και οι δύο έχουν περάσει κάποιο επεισόδιο και αργότερα θα μπορέσει να γίνει η σύγκριση στις καθημερινές επικοινωνιακές δραστηριότητες των δύο ομάδων. Οι καταγραφές αυτές γίνονται με συνεχή παρατήρηση των υποκειμένων για μια ολόκληρη μέρα και σημειώνονται όλες οι λεκτικές και μη λεκτικές δραστηριότητες επικοινωνίας που πραγματοποιούνται.

5.Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Στην βιβλιογραφία της παρούσας ερευνητικής εργασίας περιλαμβάνεται υλικό το οποίο σχετίζεται με την επικοινωνία στην καθημερινότητα υγιών ενηλίκων αλλά και ενηλίκων που έχουν υποστεί κάποια νευρολογική βλάβη. Την αρχή της έρευνας αποτέλεσαν τα δεδομένα δύο άρθρων που προσπαθούν να δημιουργήσουν μια βάση δεδομένων που να αφορούν τις επικοινωνιακές δραστηριότητες στην καθημερινότητα ενήλικων ατόμων ώστε να είναι δυνατό να γίνει σύγκριση αυτών με τις δραστηριότητες που πραγματοποιεί ένας ασθενής που έχει αφασία. Το πρώτο άρθρο έχει δημοσιευτεί από την ASHA το 1990 και προσπαθεί να καταγράψει τις επικοινωνιακές δραστηριότητες υγιών ενηλίκων ενώ το δεύτερο και πιο πρόσφατο εκδόθηκε από το πανεπιστήμιο του Queensland στην Αυστραλία το 2010 και μελετά τόσο υγιή όσο και ασθενή με αφασία πληθυσμό ώστε να επιβεβαιωθεί η εγκυρότητα του πρώτου άρθρου και να παρατηρηθούν οι διαφορές μεταξύ του υγιούς δείγματος και του δείγματος με αφασία. Όσον αφορά τα αποτελέσματα, τα δύο άρθρα δείχνουν να συμφωνούν σε ότι αφορά τον υγιή πληθυσμό ενώ στο δεύτερο άρθρο τονίζονται παράλληλα οι διαφορές στην ομάδα των ατόμων με αφασία και μη. Μια επιπλέον πηγή που μελετά τις επικοινωνιακές δραστηριότητες των υγιών ενηλίκων και δίνει περισσότερη βάση στις δραστηριότητες της ανάγνωσης και γραφής αποτελεί το άρθρο της Parr (1992). Στο άρθρο αυτό αναφέρεται ότι δεν είναι εύκολο να γίνει πρόβλεψη για τις δραστηριότητες της ανάγνωσης και γραφής στην καθημερινότητα των υγιών ενηλίκων. Μέσα από την έρευνα της Parr δημιουργείται το ερώτημα από ποιους παράγοντες εξαρτάται η ανάγνωση και γραφή στους υγιείς ενήλικες και πιο συγκεκριμένα εάν οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται με το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, την εργασία και τις καθημερινές ανάγκες των

υποκειμένων. Διαφορές που συσχετίζουν το φύλο με τις επικοινωνιακές δραστηριότητες και γενικότερες καθημερινές συμπεριφορές αναφέρονται σε άρθρα της Aries (1996) που αφορούν την αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο φύλων καθώς και στο άρθρο των Aries, Shaver & Hendrick (1987) που ασχολήθηκε κυρίως με την προσωπικότητα και την κοινωνική ψυχολογία αυτών. Οι έρευνες αυτές αποτελούν βάση για την εξήγηση των διαφορετικών επικοινωνιακών συνηθειών στην καθημερινότητα των ανδρών και των γυναικών και δημιουργούν ερωτήματα που αφορούν όχι μόνο τις δραστηριότητες αλλά και τους συντρόφους επικοινωνίας και τη θεματολογία της επικοινωνίας καθώς και τα μέρη στα οποία λαμβάνει χώρα. Στα παραπάνω άρθρα υποστηρίζεται ότι η διαφορετικότητα στην επικοινωνία προκύπτει από την διαφορετική σκέψη των δύο φύλων και αναφέρει ότι η επικοινωνία στηρίζεται σε παράγοντες όπως η μόρφωση, τα ενδιαφέροντα και η καθημερινότητα. Για παράδειγμα, μέσω παρατήρησης φαίνεται πως άνθρωποι με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο σχολιάζουν συχνά θέματα που αφορούν την εκπαίδευση και τα βιβλία ενώ άνθρωποι που ασχολούνται με χειρονακτικές εργασίες έχουν ως συχνό θέμα σχολιασμού την γεωργία και την κτηνοτροφία καθώς είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς τους. Ένα άρθρο που έδωσε πιο συγκεκριμένα στοιχεία στις διαφορές ανδρών και γυναικών είναι αυτό των Powell & Ansic (1997) που αναφέρεται στο οικονομικό ρίσκο σε σχέση με τα δύο φύλα και απαντά σε διαφορές που αφορούν την οικονομική διαχείριση και τα έξοδα αυτών. Στο άρθρο αυτό τονίζεται ότι η ψυχολογία του ρίσκου είναι αυξημένη στους άνδρες οι οποίοι τείνουν συχνά να ασχολούνται με το στοίχημα. Ακόμα, για την καλύτερη παρατήρηση των υποκειμένων χρήσιμα ήταν άρθρα τα οποία δημοσιεύτηκαν και σχετίζονται με τις επικοινωνιακές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν άτομα με αφασία. Πιο συγκεκριμένα η έρευνα των Davidson, Worrall & Hickson (2003), ασχολήθηκε με την φυσική

παρατήρηση επικοινωνιακών δραστηριοτήτων ατόμων με αφασία και παρείχε σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο διεξαγωγής μιας τέτοιας ποιοτικής έρευνας. Από το άρθρο αυτό προέκυψαν παράμετροι που παρατηρήθηκαν με περισσότερη λεπτομέρεια ώστε να καταγραφούν με συνέπεια όλες οι επικοινωνιακές δραστηριότητες των φυσιολογικών υποκειμένων. Για παράδειγμα, αναφέρεται ότι άτομα που έχουν υποστεί νευρολογική βλάβη χάνουν την ικανότητα ανάγνωσης και γραφής ή έχουν μειωμένη ικανότητα. Για τον λόγο αυτό παρατηρήθηκαν με πολύ προσοχή οι δραστηριότητες αυτές ώστε να διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό οι υγιείς ενήλικες χρησιμοποιούν την ανάγνωση και τη γραφή στην καθημερινότητά τους Ένα άρθρο με παρόμοια θεματολογία είναι και εκείνο του Schreiber (2013) το οποίο αφορά την προσέγγιση των ατόμων με επικοινωνιακές διαταραχές. Στο άρθρο αυτό αναφέρεται πως η προσέγγιση ατόμων που έχουν υποστεί νευρολογικής φύσεως βλάβη και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επικοινωνία τους, είναι απλούστερη και κατά την επικοινωνία μαζί τους χρησιμοποιούνται θέματα που έχουν να κάνουν με την καθημερινότητα τους κυρίως. Συνεπώς, θέματα που σχετίζονται με πιο αφηρημένες έννοιες για τα άτομα αυτά όπως είναι οι διαφορετικοί πολιτισμοί συνήθως δεν αναφέρονται στην επικοινωνία τους.

Για την μέτρηση και ποιοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων βοήθησε η έρευνα των Paul-Brown & Caperton (1998) που αναφέρεται στην εφαρμογή της μέτρησης της λειτουργικότητας της επικοινωνίας σε διάφορους πολιτισμούς. Μια κατηγορία επικοινωνιακών συντρόφων που δεν συγκέντρωσε υψηλά ποσοστά ήταν αυτή των επαγγελματιών υγείας και αυτό δημιούργησε ερωτήματα σχετικά με την επικοινωνία των ενηλίκων με ανθρώπους του τομέα εκείνου. Στο άρθρο των Wengryn & Hester (2011) αναπτύσσονται οι πραγματολογικές δεξιότητες που

χρησιμοποιούν στην κοινωνική επαφή τους τα ενήλικα υποκείμενα με τους επαγγελματίες υγείας. Στο άρθρο αυτό αναφέρεται πως σε περιπτώσεις που οι ενήλικες αντιμετωπίζουν οποιοδήποτε πρόβλημα υγείας είναι λογικό να έρχονται σε πιο συχνή επαφή με τους επαγγελματίες υγείας σε σύγκριση με άτομα που δεν τους είναι απαραίτητη η συχνή επαφή με κάποιον γιατρό. Στην παρούσα πτυχιακή εργασία η παρατήρηση των υποκειμένων σε επικοινωνία με επαγγελματίες υγείας ήταν σπάνια λόγω του ότι την ημέρα της παρατήρησης δεν έτυχε να έρθει το δείγμα σε επαφή με γιατρούς ή άλλους επαγγελματίες.

Επίσης στο άρθρο τους οι Bavelas, Hutchinson, Kenwood, & Hunt Matheson (1997) αναφέρονται στο πόσο σημαντικό είναι ο κατά πρόσωπο διάλογος ως πρότυπο έκφρασης για όλα τα συστήματα επικοινωνίας τόσο λεκτικά όσο και μη-λεκτικά και για την άμεση συνεργασία μεταξύ του ομιλητή και του ακροατή. Με βάση το άρθρο αυτό σε υγιή πληθυσμό ο διάλογος είναι η πιο σημαντική μορφή επικοινωνίας και πολιτισμικής ανταλλαγής.

Σύμφωνα με το άρθρο των Dezechache, Mercier & Scott-Phillips (2013) συνήθως όταν μιλάμε για επικοινωνία εστιάζουμε στην επικοινωνία μέσω της γλώσσας. Μπορούμε όμως να επικοινωνούμε και με μη-λεκτικούς τρόπους, όπως είναι οι εκφράσεις που συχνά λειτουργούν συμπληρωματικά στην επικοινωνία. Τα συναισθήματα για παράδειγμα εκφράζονται συχνά με γλωσσικές εκφράσεις.

Σημαντικά στοιχεία πάρθηκαν από το άρθρο των Lacohee & Anderson (2001) σχετικά με την αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων της έρευνας με το τηλέφωνο και βοήθησαν στην ανάλυση των αποτελεσμάτων της παρούσας εργασίας. Στη συγκεκριμένη μελέτη περιγράφεται μια

εμπειρική μελέτη της χρήσης της τεχνολογίας και συγκεκριμένα του τηλεφώνου. Παρουσιάζονται οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι χρησιμοποιούν το τηλέφωνο, τονίζοντας τον τρόπο επιρροής παραγόντων όπως οι ρόλοι, η τοποθεσία, οι ρυθμοί της ζωής και το φύλο. Ειδικότερα, αναφέρεται πως σε περιοχές που είναι δύσκολη η μετακίνηση και δεν υπάρχουν επικοινωνιακές ευκαιρίες χρησιμοποιείται περισσότερο η τηλεφωνική επικοινωνία και επιπλέον οι γυναίκες φαίνεται να προτιμούν αυτού του είδους την επικοινωνία. Ανεξαρτήτως όμως του φύλου η τηλεφωνική επικοινωνία σχετίζεται και με επαγγελματικούς παράγοντες.

Στο άρθρο των Ryan, Giles, Bartolucci & Henwood (2002) περιγράφεται και αναλύεται ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη ανησυχία με τους ηλικιωμένους πληθυσμούς ή με κοινωνικά θέματα που σχετίζονται με τους ηλικιωμένους. Αντιθέτως το ενδιαφέρον στον τομέα της γλώσσας και της επικοινωνίας μεταξύ των ηλικιωμένων έχει αυξηθεί. Εστιάζουν στον τρόπο απεικόνισης των ηλικιωμένων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τις ψυχολογικές επιπτώσεις που έχει γι' αυτούς και τέλος στην επικοινωνία λόγω προβλημάτων όπως η απώλεια ακοής και η αναπηρία στους ηλικιωμένους.

Ο Krauss (2002) στο άρθρο του εξηγεί τη διαδικασία της επικοινωνίας. Ότι επιτυγχάνεται όταν τα σήματα μεταφέρουν μηνύματα πληροφοριών μεταξύ μιας πηγής (ομιλητής) και ενός προορισμού (ακροατής). Όλα τα είδη επικοινωνούν αλλά η ανθρώπινη επικοινωνία είναι σημαντική και είναι η μοναδική που χρησιμοποιεί τη γλώσσα η οποία επιτρέπει στους ανθρώπους να διατυπώσουν έναν απεριόριστο αριθμό σημαντικών νέων μηνυμάτων. Σε ένα θεμελιώδες λεκτικό επίπεδο ο ομιλητής μεταφέρει νοήματα όπου έχει κωδικοποιήσει στα λόγια του και έκφραση και ο ακροατής που έχει κατανοήσει την έκφραση έχει περάσει πέρα από την

κυριολεκτική έννοια των λέξεων και έχει κατανοήσει την ιδιαίτερη αίσθηση την οποία θέλει ο ομιλητής να γίνει κατανοητή.

6. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

6.1 Ερευνητικός σχεδιασμός (πλάνο)

Ο ερευνητικός σχεδιασμός της παρούσας πτυχιακής εργασίας ήταν υπό τη μορφή μελέτης περιπτώσεων ζευγαριών. Για να καταγραφεί κάθε δυνατή πληροφορία η οποία θα βοηθούσε στην εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων της εργασίας, οι σπουδαστές όφειλαν να βρεθούν με το κάθε άτομο και να περάσουν μια ολόκληρη μέρα μαζί του για να καταγράψουν τις επικοινωνιακές του συνήθειες. Οι ερευνητές συμμετείχαν ως παρατηρητές στις κανονικές ημερήσιες δραστηριότητες των συμμετεχόντων. Στην κύρια έρευνα, οι συμμετέχοντες παρατηρήθηκαν από τον ένα ή από τον άλλο ερευνητή. Οι συμμετέχοντες είχαν ανατεθεί έτσι ώστε 15 ζευγάρια υγιών ανθρώπων ηλικίας 63 έως 78 να παρατηρούνται από τον έναν ερευνητή και 15 ζευγάρια υγιών ανθρώπων ίδιου ηλικιακού εύρους να παρατηρούνται από τον δεύτερο ερευνητή.

Κυρίως επιλέχθηκαν καθημερινές μέρες κι όχι Σάββατο ή Κυριακή ώστε να παρατηρηθούν τα υποκείμενα στην δουλειά τους σε περίπτωση που ακόμα εργάζονται. Οι συμμετέχοντες κατάλαβαν ότι πρέπει να συνεχίσουν τις συνηθισμένες δραστηριότητές τους. Οι παρατηρητές δεν παρέμβαιναν στις δραστηριότητες των υποκειμένων αλλά αποστασιοποιημένα παρακολουθούσαν και σημείωναν κάθε πληροφορία που ήταν χρήσιμη όσον αφορά τις επικοινωνιακές δραστηριότητες. Το επίπεδο της συμμετοχής του παρατηρητή περιγράφεται καλύτερα ως μετριοπαθής συμμετοχή, όπου ο ερευνητής ψάχνει να κρατήσει την ισορροπία μεταξύ του να είναι ενεργός συμμετέχων και παρατηρητής. Ο ερευνητής δεν ξεκίνησε συζήτηση αλλά απάντησε και συμμετείχε με έναν περιορισμένο τρόπο όταν χρειάστηκε. Για παράδειγμα, οι

συμμετέχοντες άρχιζαν συζήτηση με τον ερευνητή, συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια των διαλλειμάτων του καφέ και του γεύματος, ή παρουσίαζαν τον ερευνητή σε επισκέπτες ή γνωστούς. Σε αυτά τα περιστατικά θα ήταν ακατάλληλο για τον ερευνητή να μην συμμετέχει. Ήταν σημαντικό να κρατήσει μία νατουραλιστική επικοινωνία. Για την καλύτερη κατανομή των πληροφοριών δημιουργήθηκαν τέσσερις κατηγορίες οι οποίες είναι: Κατηγορίες επικοινωνίας, Σύντροφοι επικοινωνίας, Θέματα και Μέρη που πραγματοποιήθηκαν οι επικοινωνιακές δραστηριότητες. Ακόμα, καταγράφηκαν και δραστηριότητες όπως η γραφή και η ανάγνωση.

6.2 Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από ζευγάρια των οποίων ο μέσος όρος ηλικίας είναι τα 71,27 έτη (από 63 έως και 78 ετών). Για να είναι πιο ευρύ το δείγμα δεν περιορίστηκε μόνο σε κατοίκους πόλεων αλλά και σε ζευγάρια που βρίσκονται στα χωριά ώστε να παρουσιαστούν και οι διαφορετικές συνήθειες της ζωής εκτός πόλης. Επιπλέον, δεν υπήρξε περιορισμός ως προς το μορφωτικό επίπεδο του δείγματος. Η μόρφωση των υποκειμένων ποικίλει από δημοτική εκπαίδευση έως και πανεπιστημιακό επίπεδο, δηλαδή τα χρόνια εκπαίδευσης των συμμετεχόντων κυμαίνονταν μεταξύ 7 και 15 έτη. Τέλος, το βασικότερο κριτήριο επιλογής του δείγματος ήταν και τα δύο άτομα σε κάθε ζευγάρι να μην έχουν περάσει κάποιο εγκεφαλικό επεισόδιο το οποίο να έχει προκαλέσει κάποιου είδους αφασία η οποία επηρεάζει την καθημερινότητα και τις δραστηριότητες επικοινωνίας σε οποιοδήποτε βαθμό, έτσι άτομα με ιστορικό νευρολογικής διαταραχής ή σοβαρής ασθένειας εξαιρέθηκαν από το δείγμα. Παρακάτω παρατίθεται πίνακας με τα στοιχεία αυτά.

| | Ηλικία | | Μόρφωση | | Διαφορά Ηλικίας | Προβλήματα υγείας | | Τόπος διαμονής |
|------------|--------|----|---------|---------|-----------------|---------------------------|--------------------------------|-------------------|
| | A | Γ | Άνδρας | Γυναίκα | Ζευγαριού | A | Γ | Ζευγαριού |
| Ζευγάρι 1 | 74 | 69 | A-θμια | A-θμια | 5 | Υπέρταση | Πρεσβυωπία | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 2 | 70 | 67 | A-θμια | A-θμια | 3 | Διαταραχές εντέρου | Αρθρίτιδα | Ζαρός Ηρακλείου |
| Ζευγάρι 3 | 72 | 68 | Γ-θμια | Γ-θμια | 4 | Σακχαρώδης Διαβήτης | Υπόταση | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 4 | 66 | 65 | B-θμια | B-θμια | 1 | Χοληστερίνη | Πρεσβυωπία | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 5 | 77 | 73 | A-θμια | A-θμια | 4 | Αναπνευστικά προβλήματα | Πίεση, Αναπνευστικά προβλήματα | Πύργος Ηρακλείου |
| Ζευγάρι 6 | 70 | 65 | Γ-θμια | B-θμια | 5 | Χοληστερίνη | Υπόταση | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 7 | 68 | 65 | B-θμια | A-θμια | 3 | Καρδιακά προβλήματα | Υπέρταση | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 8 | 78 | 70 | A-θμια | A-θμια | 8 | Υπέρταση, Βαρυκοΐα | Σακχαρώδης Διαβήτης | Ζαρός Ηρακλείου |
| Ζευγάρι 9 | 68 | 66 | B-θμια | Γ-θμια | 2 | Υπέρταση | Πρεσβυωπία | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 10 | 75 | 74 | A-θμια | A-θμια | 1 | Πρεσβυωπία, Βαρυκοΐα | Οστεοπόρωση | Ζαρός Ηρακλείου |
| Ζευγάρι 11 | 70 | 65 | B-θμια | B-θμια | 5 | Πρεσβυωπία, Τριγλυκερίδια | Υπέρταση, Σακχαρώδης Διαβήτης | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 12 | 75 | 63 | A-θμια | A-θμια | 12 | Αναπνευστικά προβλήματα | Οστεοπόρωση | Χάρακας Ηρακλείου |
| Ζευγάρι 13 | 77 | 69 | B-θμια | A-θμια | 8 | Χοληστερίνη | Σακχαρώδης Διαβήτης | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 14 | 76 | 70 | Γ-θμια | B-θμια | 6 | Υπόταση, Βαρυκοΐα | Σακχαρώδης Διαβήτης | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 15 | 77 | 73 | B-θμια | A-θμια | 4 | Καρδιακά προβλήματα | Σακχαρώδης Διαβήτης | Ηράκλειο Κρήτης |
| Ζευγάρι 16 | 78 | 63 | B-θμια | A-θμια | 15 | Υπέρταση | Υπέρταση | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 17 | 74 | 65 | B-θμια | B-θμια | 9 | | Πρεσβυωπία | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 18 | 76 | 70 | B-θμια | B-θμια | 6 | Υπέρταση | Ζάχαρο | Σαβάλια Ηλείας |
| Ζευγάρι 19 | 79 | 71 | Γ-θμια | B-θμια | 8 | Υπέρταση | Πρεσβυωπία | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 20 | 72 | 69 | Γ-θμια | Γ-θμια | 3 | Πρεσβυωπία | Χοληστερίνη | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 21 | 77 | 71 | Γ-θμια | Γ-θμια | 6 | Υπέρταση, Προστάτη | Πρεσβυωπία | Αμαλιάδα Ηλείας |

| | | | | | | | | |
|---------------|----|----|--------|--------|----|--|--------------------------|--------------------|
| Ζευγάρι 22 | 76 | 75 | B-θμια | B-θμια | 1 | Υπέρταση | Αρθρίτιδα | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 23 | 70 | 66 | B-θμια | A-θμια | 4 | Ζάχαρο | Υπέρταση | Κρέστενα Ηλείας |
| Ζευγάρι 24 | 65 | 63 | B-θμια | B-θμια | 2 | Υπέρταση | | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 25 | 78 | 67 | B-θμια | B-θμια | 11 | Υπέρταση, Κυκλοφορικό | Υπέρταση, Χοληστερίνη | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 26 | 78 | 63 | B-θμια | B-θμια | 15 | Αναπνευστικό | | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 27 | 78 | 74 | Γ-θμια | Γ-θμια | 4 | Πρεσβυωπία | Πρεσβυωπία | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 28 | 72 | 64 | B-θμια | B-θμια | 8 | Βαρηκοΐα, Υπέρταση, Καρδιολογικά | | Λεχαινά Ηλείας |
| Ζευγάρι 29 | 78 | 69 | B-θμια | B-θμια | 9 | Υπέρταση, Πρεσβυωπία | Υπέρταση, Ακράτεια | Αμαλιάδα Ηλείας |
| Ζευγάρι 30 | 78 | 64 | B-θμια | B-θμια | 14 | Καρδιολογικά | Πρεσβυωπία | Αμαλιάδα Ηλείας |

Πίνακας 1 Στοιχεία υποκειμένων έρευνας

6.3 Όργανα Μέτρησης

Ένα πρόγραμμα παρατήρησης δημιουργήθηκε για να καταγράψει τις σημειώσεις του πεδίου που συλλέχθηκαν από την έρευνα. Όπως αναφέρει και η Holmes (1992) για την περιγραφή και ανάλυση της επικοινωνίας σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν τέσσερις κοινωνικοί παράγοντες:

1. Οι συμμετέχοντες: Ποιος μιλάει και σε ποιόν απευθύνεται
2. Το κοινωνικό περιεχόμενο: Που συζητούν
3. Το θέμα: Για ποιο πράγμα συζητούν
4. Η λειτουργία: Για ποιο λόγο πραγματοποιείται η επικοινωνία

Με βάση τους παραπάνω παράγοντες δημιουργήθηκε ένα χαρτί κωδικοποίησης και χρησιμοποιήθηκε για να κατηγοριοποιήσει τις πληροφορίες από το πρόγραμμα παρατήρησης. Τα επεισόδια της επικοινωνιακής δραστηριότητας αναγνωρίστηκαν και αυτά με παρόμοιους σκοπούς κωδικοποιήθηκαν σε μια πιο γενική κατηγορία, η συζήτηση κατηγοριοποιήθηκε σε συζήτηση συναλλαγής ή αλληλεπίδρασης ή και των δύο.

Οι σπουδαστές κλήθηκαν να καταγράψουν την επικοινωνία των συμμετεχόντων κατά τη διάρκεια της ημέρας κάτω από τους τίτλους: Διάλογος, Χαιρετισμοί, Ανάγνωση, Γραφή, Ομιλία σε ζώα, Τηλέφωνο, Εξιστόρηση/αστείο, Ράδιο/τηλεόραση, Σχολιασμός, Παραγγελία/πληρωμή/στοίχημα, Εξήγηση, Ακούει, Μιλάει στον εαυτό του/της, Ρωτάει, Προσεύχεται.

Δεν υπήρξε κάποιο σταθμισμένο ή μη όργανο μέτρησης στην έρευνα. Η διαδικασία πραγματοποιήθηκε μέσω συνεχούς παρατήρησης του κάθε υποκειμένου του δείγματος κατά τη διάρκεια μιας ολόκληρης ημέρας και

γινόταν πλήρης καταγραφή των δραστηριοτήτων επικοινωνίας. Ο παρατηρητής ήταν αποστασιοποιημένος και δεν πραγματοποίησε κανενός είδους παρέμβαση στις επικοινωνιακές δραστηριότητες του δείγματος. Κατά την λεκτική επικοινωνία γινόταν καταγραφή του θέματος συζήτησης γενικότερα και όχι ειδικώς όλες οι λεπτομέρειες, καθώς πολλές από τις συζητήσεις ιδιαίτερα στους προσωπικούς χώρους είχαν ως βασικό θέμα οικογενειακά και προσωπικά προβλήματα. Επίσης, καταγράφονταν οι σύντροφοι επικοινωνίας που χωρίστηκαν σε κατηγορίες: Ομάδα, Επαγγελματίες υγείας, Υπηρεσίες/Τεχνίτες, Άγνωστοι, Γνωστοί, Φίλοι/Γείτονες, Οικογένεια, Σημαντικοί άλλοι, καθώς και το μέρος στο οποίο πραγματοποιήθηκε η επικοινωνιακή δραστηριότητα σε κατηγορίες μεγαλύτερες όπως: Σπίτι, Γειτονιά, Αμάξι, Μέσα μαζικής μεταφοράς, Νοσοκομείο, Κοινότητα, Σε μαγαζιά, Εστιατόρια, Σε άλλα σπίτια.

6.4 Διαδικασία Μέτρησης

Η μέτρηση στο ερευνητικό μέρος της παρούσας πτυχιακής εργασίας πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά μέσω παρατήρησης και στη συνέχεια οι αναλύσεις έγιναν ποιοτικά. Στην διαδικασία δεν χρησιμοποιήθηκε κάποιο όργανο μέτρησης σταθμισμένο ή μη ώστε τα αποτελέσματα να κατατάσσονται σε κάποια κλίμακα για τον λόγο αυτό τα συμπεράσματα θεωρούνται υποκειμενικά. Αρχικά, ο παρατηρητής ερχόταν σε επαφή με το άτομο που θα λάμβανε μέρος στη διαδικασία για να του εξηγήσει επακριβώς πως θα γίνει και να συμφωνήσουν ότι θέλει σίγουρα να συμμετάσχει. Εξηγούσε στο άτομο ότι θα πρέπει να περάσουν μια ολόκληρη μέρα μαζί από νωρίς το πρωί χωρίς όμως να αλλάζει η καθημερινότητά του. Επίσης, διευκρίνιζε στο άτομο πως δεν θα πρέπει να συζητά μαζί με τον σπουδαστή και να τον υπολογίζει στον χώρο και πως έπρεπε να δρα ανεξάρτητα όπως εάν ήταν μόνος σε μια καθημερινή ημέρα. Η συνάντηση για την πραγματοποίηση της καταγραφής με το υποκείμενο πραγματοποιούνταν μια καθημερινή ημέρα για να παρατηρηθεί και στον εργασιακό χώρο σε περίπτωση που ακόμα εργαζόταν. Η διαδικασία ξεκινούσε από πολύ νωρίς το πρωί ακριβώς πριν την ώρα του πρωινού ώστε να παρατηρηθεί κατά την πρώτη επαφή με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Ο σπουδαστής δεν συμμετείχε, αλλά αποστασιοποιημένα παρατηρούσε και κατέγραφε τις επικοινωνιακές δραστηριότητες του δείγματος. Εάν πραγματοποιούσαν κατά την διάρκεια του πρωινού κάποια συζήτηση, ο παρατηρητής σημείωνε τον σύντροφο επικοινωνίας, το μέρος που γινόταν η συζήτηση καθώς και το κύριο θέμα της, εφόσον πολλά από τα θέματα συζήτησης ήταν αρκετά προσωπικά και οικογενειακά και δεν ήταν δυνατόν να καταγραφούν κατά λέξη. Για τον λόγο αυτό δημιουργήθηκαν γενικές κατηγορίες για την πιο εύκολη κατάταξη και εξαγωγή των

αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων. Επίσης, καταγραφή γινόταν και σε περιπτώσεις που το δείγμα διάβαζε εφημερίδα και ειδικότερα σε ποια στήλη έδειχνε περισσότερο ενδιαφέρον. Επιπλέον, όταν άκουγε ραδιόφωνο ο παρατηρητής κατέγραφε εάν άκουγε εκπομπή τι θέμα είχε ή εάν άκουγε μουσική. Ακόμα και στην περίπτωση που έπρεπε να πάρει κάποιο φάρμακο γινόταν καταγραφή καθώς το υποκείμενο έπρεπε να διαβάσει για να το χρησιμοποιήσει. Μετά το πρωινό σε περίπτωση που το δείγμα έπρεπε να πάει κάπου αλλού, ο παρατηρητής ακολουθούσε προσπαθώντας όσο γίνεται να μην επεμβαίνει στην ημέρα και στις επικοινωνιακές δραστηριότητες του ατόμου. Το ίδιο το άτομο όπως του είχε δοθεί στην αρχή η οδηγία δεν ξεκινούσε συζήτηση με τον παρατηρητή και αντιδρούσε όπως θα έκανε σε περίπτωση που ήταν μόνο. Στον εργασιακό χώρο καθώς και στις επισκέψεις σε άλλα σπίτια κυρίως του οικογενειακού και φιλικού κύκλου το υποκείμενο συνήθως έπρεπε να δικαιολογήσει την παρουσία του παρατηρητή χωρίς όμως να δίνεται περεταίρω έκταση. Συνήθως μετά την εξήγηση για το ποιος είναι ο σπουδαστής που ακολουθούσε το υποκείμενο συνέχιζε κανονικά η καθημερινότητα του ατόμου και ο παρατηρητής βρισκόταν και πάλι αποστασιοποιημένος. Καθώς περνούσαν όλη την ημέρα μαζί, κατά την διάρκεια του μεσημεριανού γεύματος κάθονταν όλοι στο ίδιο τραπέζι όμως και πάλι χωρίς ο παρατηρητής να συμμετέχει στις συζητήσεις ή να ξεκινάει κάποια συζήτηση. Παράλληλα παρακολουθούσε τις συνομιλίες που γίνονταν γύρω από το τραπέζι και στο τέλος κατέγραφε τα γενικά θέματα. Στην περίπτωση που το υποκείμενο κοιμόταν το μεσημέρι μετά το φαγητό, ο παρατηρητής παρέμενε με κάποιο άλλο μέλος της οικογένειας κοντά στον χώρο μέχρι να ξεκινήσει πάλι να παρατηρεί. Τα απογεύματα πάλι ακολουθούσε το δείγμα σε οποιαδήποτε δραστηριότητα όπως στο καφενείο, στην αγορά και στις επισκέψεις μένοντας σταθερά αποστασιοποιημένος και χωρίς να επεμβαίνει στις επικοινωνιακές

δραστηριότητές του. Κατά τη διάρκεια του βραδινού γεύματος, ο παρατηρητής βρισκόταν κοντά στο τραπέζι και παρακολουθούσε, σημειώνοντας τις κινήσεις και συζητήσεις του υποκειμένου με τους υπόλοιπους που κάθονταν παρέα. Πριν ο σπουδαστής να αποχωρίσει καθώς πλησίαζε η ώρα για να ξαπλώσει το υποκείμενο, ρωτούσε εάν πριν τον ύπνο υπήρχε κάποια συνήθεια που έπρεπε να καταγραφεί όπως για παράδειγμα αν το υποκείμενο διαβάζει κάποιο βιβλίο μέχρι να αποκοιμηθεί ή αν βλέπει τηλεόραση. Επειδή αυτές είναι σημαντικές επικοινωνιακές δραστηριότητες που έπρεπε να καταγραφούν αλλά ο παρατηρητής δεν μπορούσε να τις δει, η πληροφορία αυτή δόθηκε από το εκάστοτε υποκείμενο.

Η ποιοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων όπως προαναφέρθηκε είναι αρκετά υποκειμενική και για την διεξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων χρειάζεται εκτεταμένη μελέτη μεγαλύτερου δείγματος. Αυτό συμβαίνει διότι δεν χρησιμοποιείται κάποιο σταθμισμένο εργαλείο ώστε τα αποτελέσματα να είναι στατιστικά και να διαφαίνεται η εγκυρότητά τους. Ωστόσο, δεν υπάρχει τρόπος να καταγραφούν εκτενέστερα οι επικοινωνιακές δραστηριότητες της καθημερινότητας των φυσιολογικών ενηλίκων από την άμεση παρατήρηση από ερευνητές που σημειώνουν με αντικειμενικό τρόπο τις παρατηρήσεις τους με λεπτομέρεια και μπορούν να καταγράψουν την δραστηριότητα επικοινωνίας, τον σύντροφο, το θέμα καθώς και τον τόπο που έλαβε χώρα η συγκεκριμένη δραστηριότητα.

6.5 Ποιοτική Ανάλυση των Αποτελεσμάτων

Οι πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω παρατήρησης και άμεσης καταγραφής κατά την διάρκεια της ημέρας. Οι ώρες που πραγματοποιούνταν οι καταγραφές για κάθε άτομο ήταν περίπου 12. Μόλις συγκεντρώθηκαν όλα τα στοιχεία από τις παρατηρήσεις των 30 ενήλικων ζευγαριών, πραγματοποιήθηκε η κωδικοποίηση των αποτελεσμάτων.

Η πρώτη κωδικοποίηση έγινε ως προς το είδος της δραστηριότητας επικοινωνίας. Οι δραστηριότητες επικοινωνίας που καταγράφηκαν ήταν οι εξής: Διάλογος, Χαιρετισμοί, Ανάγνωση, Γραφή, Ομιλία σε ζώα, Τηλέφωνο, Εξιστόρηση/αστείο, Ράδιο/τηλεόραση, Σχολιασμός, Παραγγελία/πληρωμή/στοίχημα, Εξήγηση, Ακούει, Μιλάει στον εαυτό του/της, Ρωτάει, Προσεύχεται.

Η δεύτερη κωδικοποίηση έγινε ως προς τον επικοινωνιακό σύντροφο του εκάστοτε υποκειμένου. Μέσω της παρατήρησης οι σύντροφοι επικοινωνίας που σημειώθηκαν ήταν: Ομάδα, Επαγγελματίες υγείας, Υπηρεσίες/Τεχνίτες, Άγνωστοι, Γνωστοί, Φίλοι/Γείτονες, Οικογένεια, Σημαντικοί άλλοι. Ως ομάδα θεωρείται η συζήτηση με ένα σύνολο επικοινωνιακών συντρόφων που συνήθως πραγματοποιήθηκε σε δημόσιους χώρους όπως σε καφενεία και σε πλατείες αλλά και στο σπίτι με καλεσμένους.

Μια ακόμα κατηγορία που δημιουργήθηκε για να εξυπηρετήσει την κωδικοποίηση των αποτελεσμάτων ήταν τα διάφορα Θέματα που συζητήθηκαν με τους διαφορετικούς επικοινωνιακούς συντρόφους κατά την ημέρα της παρατήρησης. Τα θέματα αυτά ήταν: Φαγητά και ποτά, Φίλοι και γείτονες, Οικογένεια, Θέματα υγείας, Δραστηριότητες εβδομάδας, Παλιά γεγονότα, Σχέδια της ημέρας, Τηλεόραση, Διακοπές,

Κηπουρική και αγροτικά, Νοσοκομεία και θέματα υγείας, Αθλητικά, Μετακίνηση και κίνηση, Νέα, Βιβλία και περιοδικά, Έκφραση γνώμης/ιδέας, Άλλοι πολιτισμοί/γλώσσες, Τεχνολογία, Πολιτικά.

Η τελευταία κατηγορία η οποία δημιουργήθηκε για την ευκολότερη ανάλυση των αποτελεσμάτων ήταν αυτή που σχετίζεται με τα μέρη στα οποία πραγματοποιήθηκαν οι διάφορες επικοινωνιακές δραστηριότητες. Τα μέρη στα οποία παρατηρήθηκαν χωρίστηκαν στις εξής κατηγορίες: Σπίτι, Γειτονιά, Αμάξι, Μέσα μαζικής μεταφοράς, Κοινότητα, Σε μαγαζιά, Εστιατόρια, Σε άλλα σπίτια.

Οι παραπάνω κατηγορίες εντάχθηκαν σε πίνακες στους οποίους καταγράφηκε η συχνότητα παρουσίας τους σε ποσοστά. Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα χωρίστηκε σε άντρες της πόλης και του χωριού και σε γυναίκες της πόλης και του χωριού ώστε να γίνει μια σύγκριση των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων που πραγματοποιούν καθώς και ποιους επικοινωνιακούς συντρόφους συναναστρέφονται περισσότερο και σε ποια μέρη λαμβάνουν χώρα οι διάφορες αυτές δραστηριότητες.

7. Αποτελέσματα

Τα στατιστικά αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων των τριάντα υγιών ενήλικων ζευγαριών κατατάχθηκαν αποκλειστικά σε πίνακες.

Οι πίνακες που δημιουργήθηκαν εμπεριέχουν ένα συνολικό ποσοστό που αντιπροσωπεύει την ύπαρξη της κάθε δραστηριότητας στο σύνολο των υποκειμένων, του δείγματος στην Κρήτη και την Αμαλιάδα καθώς και τα θέματα που προκύπτουν για συζήτηση, τους συντρόφους επικοινωνίας που λαμβάνουν μέρος και τον τόπο στον οποίο πραγματοποιούνται οι επικοινωνιακές δραστηριότητες.

Από τον πίνακα 2 και τη στήλη που αναγράφεται ως «Γενικά» προκύπτει πως οι υγιείς ενήλικες ανεξαρτήτως τόπου κατοικίας χρησιμοποιούν τον διάλογο, τον χαιρετισμό και την ερώτηση στην καθημερινότητά τους απαραίτητως εφόσον το ποσοστό εμφάνισης των δραστηριοτήτων αυτών που προέκυψε από την έρευνα ήταν 16,58%, 14,62% και 10,72% αντίστοιχα επί του συνόλου των δραστηριοτήτων επικοινωνίας που πραγματοποιήθηκαν. Στη συνέχεια και με μικρές διαφορές μεταξύ των ποσοστών κατατάχθηκαν οι κατηγορίες «να ακούει» με 9,36% και ο σχολιασμός με ποσοστό 6,87%. Η χρήση του τηλεφώνου όσον αφορά το σύνολο των υποκειμένων αποτέλεσε επίσης σημαντικό είδος επικοινωνιακής δραστηριότητας αφού καταλαμβάνει ποσοστό 4,97%. Οι επόμενες δραστηριότητες που εμφανίζονται στο μισό περίπου του δείγματος είναι η γραφή και ανάγνωση με ποσοστά μεταξύ 4,97% και 4,88%, η εξιστόρηση, η παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα και η ομιλία στον εαυτό. Η τηλεόραση δεν συγκέντρωσε υψηλά ποσοστά όπως ήταν αναμενόμενο για το εύρος των ηλικιών του δείγματος. Έπειτα από τις δραστηριότητες αυτές ακολουθεί και η προσευχή ενώ εκείνη που

πραγματοποιήθηκε λιγότερο γενικά σε άνδρες και γυναίκες είναι η ομιλία σε ζώα με ποσοστό 2,04% επί του συνόλου των δραστηριοτήτων επικοινωνίας που πραγματοποιήθηκαν.

Ο πίνακας 3 αφορά τους συντρόφους επικοινωνίας που πήραν μέρος στις επικοινωνιακές δραστηριότητες των υποκειμένων της έρευνας. Όπως ήταν αναμενόμενο οι σύντροφοι επικοινωνίας που έλαβαν περισσότερο μέρος στην επικοινωνία των υποκειμένων ήταν άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος με ποσοστό 25,79% επί του συνόλου των επικοινωνιακών συντρόφων. Στη συνέχεια, με μικρή διαφορά σε σχέση με την οικογένεια είναι οι φίλοι και γείτονες με ποσοστό 21,43% αλλά και οι γνωστοί με ποσοστό 16,46%. Οι άγνωστοι καθώς και οι υπηρεσίες και τεχνίτες είναι κατηγορίες επικοινωνιακών συντρόφων με ακόμα μικρότερα ποσοστά από τις προηγούμενες κατηγορίες παρόλα αυτά το ποσοστό τους φαίνεται αναπάντεχα υψηλό αφού αποτελούν το 10,56% και το 8,69% των επικοινωνιακών συντρόφων αντίστοιχα. Οι τελευταίες κατηγορίες που εμφανίζονται είναι οι σημαντικοί άλλοι και οι ομάδες με ποσοστό μεταξύ 6,83% και 6,52% ενώ οι επαγγελματίες υγείας αποτελούν την χαμηλότερης συχνότητας ομάδα επικοινωνιακών συντρόφων για την παρούσα ερευνητική εργασία με ποσοστό 3,72% επί του συνόλου των επικοινωνιακών συντρόφων με τους οποίους πραγματοποιήθηκε κάποια επικοινωνιακή δραστηριότητα.

Τα θέματα που συζητήθηκαν με τους συντρόφους επικοινωνίας αναγράφονται στον πίνακα 4. Όσον αφορά το γενικό σύνολο του δείγματος με ποσοστό λίγο πάνω από το 10% εμφανίζονται ως κύρια θέματα συζήτησης τα νέα και η οικογένεια. Η έκφραση μιας γνώμης ή ιδέας ακολουθεί σε ποσοστό 9,12%. Στη συνέχεια με ποσοστό λίγο πάνω από το 7% επί του συνόλου των θεμάτων συζήτησης εμφανίζονται η σχεδίαση της ημέρας, η τηλεόραση, τα φαγητά και ποτά καθώς και η

πολιτική. Στο 6,96% και 6,08% της επικοινωνίας του δείγματος παρατηρήθηκαν συζητήσεις που αφορούν την υγεία καθώς και τους φίλους και γείτονες, ενώ τα θέματα του κίνηση και μετακίνηση, τα αθλητικά και τα αγροτικά καταλαμβάνουν ποσοστό πάνω από 4% των θεμάτων επικοινωνίας. Με μικρή διαφορά μεταξύ τους τα θέματα που σχετίζονται με την τεχνολογία, τα βιβλία και περιοδικά καθώς και τα παλιά γεγονότα βρίσκονται μεταξύ του 3,04% και 4,45%.

Το θέμα συζήτησης που ακολουθεί με ποσοστό 2,16% είναι οι δραστηριότητες της εβδομάδας. Οι τελευταίες κατηγορίες θεμάτων συζήτησης που παρατηρήθηκαν στο σύνολο των υποκειμένων ήταν οι διακοπές που κατέχει μόλις το 1,39% στην επικοινωνία των υγιών ενήλικων ζευγαριών και οι άλλοι πολιτισμοί και γλώσσες που έφτασαν το 1,08%.

Οι τόποι στους οποίους έλαβαν χώρα οι διάφορες επικοινωνιακές δραστηριότητες για το συνολικό δείγμα βρίσκονται στον πίνακα 5. Όπως είναι λογικό ο τόπος στον οποίο πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες είναι το σπίτι με ποσοστό 24,8% επί του συνόλου των τόπων που πραγματοποιήθηκαν οι διάφορες επικοινωνιακές δραστηριότητες. Έπειτα, με ποσοστό 18,95% τα μαγαζιά είναι ο δεύτερος χώρος στον οποίο πραγματοποιούνται οι περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες και στη συνέχεια λίγο παρακάτω με ποσοστό 15,38% βρίσκονται τα άλλα σπίτια. Η γειτονιά και η κοινότητα με μικρή ποσοστιαία διαφορά μεταξύ τους καταλαμβάνουν το 12,82% και 14,96% αντίστοιχα. Το 7,12% της επικοινωνίας πραγματοποιήθηκε στο αυτοκίνητο κυρίως με χρήση τηλεφώνου ενώ στο τέλος βρίσκονται τα μέσα μαζικής μεταφοράς με 3,13% και τα νοσοκομεία και εστιατόρια με ποσοστό λίγο πάνω από το 1% του συνόλου των τόπων που οι επικοινωνιακές δραστηριότητες έλαβαν χώρα.

Στους παραπάνω πίνακες όπως προαναφέρθηκε εκτός από τη στήλη για τα συνολικά ποσοστά βρίσκονται και οι στήλες που αφορούν το Ηράκλειο Κρήτης και την Ηλεία σε σύνολο ώστε να γίνει μια αρχική γενική σύγκριση των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων, συντρόφων και των τόπων που λαμβάνει μέρος η δραστηριότητα στα δύο διαφορετικά μέρη.

Στον πίνακα 2 όπως παρατηρήθηκε συνολικά φαίνεται πως οι υγιείς ενήλικες χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους τον διάλογο, τον χαιρετισμό σε ποσοστά μεταξύ 13,3% και 16,68% επί του συνόλου των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων που παρατηρήθηκαν ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής και την ερώτηση τους σε ποσοστό 9,74% για την Κρήτη και 11,78% για την Ηλεία. Στη συνέχεια τόσο στο Ηράκλειο όσο και στην Ηλεία τα υποκείμενα έχουν ως επικοινωνιακή δραστηριότητα την κατηγορία «να ακούει». Η κατάταξη των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων για τα δύο διαφορετικά μέρη είναι παρόμοια μέχρι εκεί και στη συνέχεια παρατηρούνται διαφοροποιήσεις.

Όσον αφορά τις επικοινωνιακές δραστηριότητες που ακολουθούν για την Ηλεία, αρχικά με ποσοστό 7,63% παρουσιάζεται ο σχολιασμός. Το τηλέφωνο, η κατηγορία παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα, η εξήγηση και η ομιλία στον εαυτό βρίσκονται λίγο πιο χαμηλά με ποσοστά μεταξύ 4,46% και 7,63%. Η γραφή βρίσκεται στη συνέχεια με ελάχιστη διαφορά από τις προηγούμενες κατηγορίες αφού καταλαμβάνει το 4,28%. Χαμηλά σε συχνότητα εμφάνισης ήταν η εξιστόρηση και αφήγηση ενός αστείου καθώς και η προσευχή για το νομό Ηλείας που είχαν ποσοστό 3,05%. Οι τελευταίες επικοινωνιακές δραστηριότητες που παρατηρήθηκαν κατά σειρά ήταν η τηλεόραση με 2,02% και η ομιλία με ζώα με ποσοστό 1,44% επί του συνόλου των δραστηριοτήτων.

Για το Ηράκλειο Κρήτης η εξήγηση ακολουθεί τις επικοινωνιακές δραστηριότητες χαιρετισμό, διάλογο και ερώτηση με ποσοστό 7,86%. Για τα ζευγάρια στην Κρήτη η αμέσως επόμενη επικοινωνιακή δραστηριότητα που παρατηρείται είναι η ανάγνωση με ποσοστό 6,92% και στη συνέχεια ο σχολιασμός με 6,17%. Αρκετά υψηλά σε ποσοστό υπήρξε και η γραφή που κατέλαβε το 5,61% του συνόλου των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων και η εξιστόρηση και αφήγηση αστείου που κατέλαβε το 5,44% αυτών. Η ομιλία στο τηλέφωνο καταλαμβάνει το 4,86% των δραστηριοτήτων. Στη συνέχεια βρίσκονται η τηλεόραση, η ομιλία με τον εαυτό καθώς και η κατηγορία παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα με ποσοστό 3,38%. Στον τόπο αυτό τα τελευταία είδη επικοινωνιακών δραστηριοτήτων που παρατηρούνται είναι ομιλία σε ζώα με 2,6% και η προσευχή με ποσοστό 2,26% επί του συνόλου των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων που παρατηρήθηκαν.

Στους συντρόφους επικοινωνίας στο Ηράκλειο και στην Ηλεία παρατηρείται η οικογένεια ως πρώτη με ποσοστά 24,09% και 27,51% αντίστοιχα. Οι φίλοι και γείτονες αποτελούν το 22,85% των επικοινωνιακών συντρόφων για το Ηράκλειο και το 19,99% για την Ηλεία. Και για τα δύο διαφορετικά μέρη οι γνωστοί είναι εκείνοι που ακολουθούν σε ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 15,42% και 17,51%. Στη συνέχεια, η κατάταξη διαφοροποιείται ξανά για τα δύο μέρη όπως συνέβη και στον πρώτο πίνακα. Για το Ηράκλειο μετά τους γνωστούς ακολουθούν οι σημαντικοί άλλοι επικοινωνιακοί σύντροφοι με 11,13% ενώ για την Ηλεία αμέσως μετά κατατάσσονται οι άγνωστοι με το ίδιο ποσοστό περίπου.

Στη συνέχεια, στο Ηράκλειο ακολουθούν κατά σειρά με βάση το ποσοστό οι άγνωστοι και η ομάδα με ποσοστό 9,86% και 8,64% και οι υπηρεσίες και τεχνίτες με 6,78%. Τέλος με αρκετή διαφορά οι

επαγγελματίες υγείας βρίσκονται στο 1,23% του συνόλου των επικοινωνιακών συντρόφων που παρατηρήθηκαν να λαμβάνουν μέρος στην επικοινωνιακή δραστηριότητα του δείγματος στο Ηράκλειο Κρήτης. Στην Ηλεία αντιθέτως, μετά τους αγνώστους βρίσκονται οι υπηρεσίες και τεχνίτες που καταλαμβάνουν το 10,63% που είναι σημαντικά πιο αυξημένο σε σχέση με το ποσοστό για το Ηράκλειο, οι επαγγελματίες υγείας με 6,24%, η ομάδα που βρίσκεται στο 4,37% και τέλος οι σημαντικοί άλλοι με ποσοστό 2,48%.

Τα θέματα συζήτησης όπως και στη γενική κατάταξη είναι αρχικά η οικογένεια και τα νέα για το Ηράκλειο και με 100% για την Ηλεία. Η έκφραση γνώμης αποτέλεσε το τρίτο σε κατάταξη θέμα συζήτησης με ποσοστό λίγο πάνω από το 4,5% και για τα δύο μέρη και έπειτα τα αποτελέσματα για τις δύο περιοχές παρουσιάζουν διαφορές ως προς την κατάταξη των θεμάτων που εμφανίζονται στην επικοινωνία τους.

Στο Ηράκλειο το θέμα που εμφανίζεται προς συζήτηση συχνότερα για τους υγιείς ενήλικες είναι η υγεία με ποσοστό 7,78%. Στη συνέχεια ακολουθεί ως θέμα το φαγητό και ποτό με ποσοστό 7,32%. Έπειτα, βρίσκεται η πολιτική με 6,5% και στη συνέχεια η μετακίνηση και κίνηση με 5,78% και οι φίλοι και γείτονες με 5,65%. Γύρω στο 4% των θεμάτων συζήτησης στο Ηράκλειο παρατηρείται να κατέχει ο αθλητισμός και η τεχνολογία καθώς και τα περιοδικά και τα βιβλία.. Η επόμενη θεματική κατηγορία που κατέχει το 3,02% είναι οι δραστηριότητες της εβδομάδας και τα παλιά γεγονότα βρίσκονται αρκετά κοντά έχοντας το 2,75%. Τέλος, βρίσκονται οι άλλοι πολιτισμοί και γλώσσες καθώς και οι διακοπές με ποσοστό μόλις λίγο πάνω από το 1%.

Στην Ηλεία από την άλλη πλευρά, μετά την έκφραση γνώμης ακολουθεί η σχεδίαση της ημέρα με ποσοστό 8,26% και έπειτα κατά σειρά η

πολιτική καθώς και η τηλεόραση με 7,8% και τα φαγητά και ποτά με 7,45%. Ως θέμα συζήτησης στην καθημερινότητα οι φίλους και γείτονες καθώς και η υγεία συγκέντρωσαν ποσοστά 6,63% και 5,9% αντίστοιχα ενώ μόλις πάνω από το 4,7% ήταν η αθλητική επικαιρότητα. Ακολούθως, κατά σειρά εμφανίζονται τα κηπουρικά και αγροτικά με ποσοστό 4,48%, τα παλιά γεγονότα και η μετακίνηση και κίνηση με ποσοστά 3,89% και 2,58% αντιστοίχως. Στη συνέχεια στο 2,36% εμφανίζεται η τεχνολογία. Αρκετά λιγότερο εμφανίστηκαν στην περιοχή αυτή θέματα που αφορούν τα περιοδικά και τα βιβλία με ποσοστό 2,24% και οι δραστηριότητες της εβδομάδας και οι διακοπές αφού παρατηρήθηκαν σε ποσοστό κοντά στο 1%. Τέλος, οι άλλοι πολιτισμοί και οι γλώσσες δεν υπήρξαν ως θέμα συζήτησης σε καμία επικοινωνιακή δραστηριότητα στην καθημερινότητα των κατοίκων της Ηλείας.

Στον πίνακα 5 όπως αναφέρθηκε και στα γενικά αποτελέσματα φαίνεται πως τόσο στο Ηράκλειο όσο και στην Ηλεία οι δραστηριότητες έλαβαν μέρος κατά βάση στο σπίτι αφού κατέχει ποσοστό πάνω από το 25%. Στην Ηλεία ο αμέσως επόμενος χώρος που πραγματοποιούνται δραστηριότητες επικοινωνίας πιο συχνά είναι τα μαγαζιά με 24,46% και στη συνέχεια τα άλλα σπίτια και η γειτονιά με ποσοστά 14,54% και 12,39% αντίστοιχα. Έπειτα ακολουθεί με 12,09% η κοινότητα και το αυτοκίνητο με 6,18% όπου η επικοινωνία πραγματοποιήθηκε κυρίως μέσω κινητού τηλεφώνου. Τέλος, στα εστιατόρια πραγματοποιήθηκε το 1,52% των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων όπως και στα μέσα μαζικής μεταφοράς, ενώ δεν υπήρξε υποκείμενο σε νοσοκομείο και έτσι δεν παρατηρήθηκε καμία επικοινωνιακή δραστηριότητα στον χώρο αυτό.

Στο Ηράκλειο μετά το σπίτι, οι χώροι στους οποίους πραγματοποιείται πιο συχνά κάποια δραστηριότητα επικοινωνίας είναι η κοινότητα και τα άλλα σπίτια με ποσοστό 17,41% και 16,09% αντίστοιχα. Έπειτα,

ακολουθούν τα μαγαζιά με 14,26% και η γειτονιά με ποσοστό 13,19%. Στη συνέχεια και με σημαντική διαφορά από τον προηγούμενο χώρο βρίσκεται το αμάξι με ποσοστό 7,93% ενώ ακόμα πιο κάτω βρίσκονται τα μέσα μαζικής μεταφοράς με 4,42%. Τελικώς, τα νοσοκομεία και τα εστιατόρια καταλαμβάνουν ποσοστό μεταξύ 1,85% και 2,1% των χώρων στους οποίους πραγματοποιείται κάποια επικοινωνιακή δραστηριότητα στο Ηράκλειο.

| ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ | ΓΕΝΙΚΑ | ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ | ΗΛΕΙΑ |
|--------------------------------|--------|--------------------|--------|
| ΔΙΑΛΟΓΟΣ | 14,62% | 13,3% | 16,06% |
| ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ | 16,58% | 16,68% | 16,48% |
| ΑΝΑΓΝΩΣΗ | 4,88% | 6,92% | 2,65% |
| ΓΡΑΦΗ | 4,97% | 5,61% | 4,28% |
| ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΖΩΑ | 2,04% | 2,6% | 1,44% |
| ΤΗΛΕΦΩΝΟ | 4,97% | 4,86% | 5,09% |
| ΕΞΙΣΤΟΡΗΣΗ – ΑΣΤΕΙΟ | 4,29% | 5,44% | 3,05% |
| ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΡΑΔΙΟ | 2,73% | 3,38% | 2,02% |
| ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ | 6,87% | 6,17% | 7,63% |
| ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑ | 4,68% | 3,38% | 6,09% |
| ΕΞΗΓΗΣΗ | 6,74% | 7,86% | 5,53% |
| ΑΚΟΥΕΙ | 9,36% | 8,42% | 10,39% |
| ΜΙΛΑΕΙ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ | 3,90% | 3,38% | 4,46% |
| ΡΩΤΑΕΙ | 10,73% | 9,74% | 11,78% |
| ΠΡΟΣΕΥΧΕΤΑΙ | 2,64% | 2,26% | 3,05% |

Πίνακας 2. Είδη δραστηριοτήτων επικοινωνίας που εμφανίζονται συνολικά στο δείγμα και ξεχωριστά στο Ηράκλειο Κρήτης και στην Ηλεία.

| ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ | ΓΕΝΙΚΑ | ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ | ΗΛΕΙΑ |
|------------------------|--------|-----------------|--------|
| ΟΜΑΔΑ | 6,52% | 8,64% | 4,37% |
| ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ | 3,72% | 1,23% | 6,24% |
| ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΕΧΝΙΤΕΣ | 8,69% | 6,78% | 10,63% |
| ΑΓΝΩΣΤΟΙ | 10,56% | 9,86% | 11,27% |
| ΓΝΩΣΤΟΙ | 16,46% | 15,42% | 17,51% |
| ΦΙΛΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ | 21,43% | 22,85% | 19,99% |
| ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ | 25,79% | 24,09% | 27,51% |
| ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΑΛΛΟΙ | 6,83% | 11,13% | 2,48% |

Πίνακας 3. Σύντροφοι επικοινωνίας των υποκειμένων συνολικά, στο Ηράκλειο Κρήτης και στην Ηλεία.

| ΘΕΜΑΤΑ | ΓΕΝΙΚΑ | ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ | ΗΛΕΙΑ |
|-----------------------------|--------|--------------------|--------|
| ΦΑΓΗΤΑ ΠΟΤΑ | 7,38% | 7,32% | 7,45% |
| ΦΙΛΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ | 6,08% | 5,65% | 6,63% |
| ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ | 10,12% | 5,80% | 11,82% |
| ΥΓΕΙΑ | 6,96% | 7,78% | 5,9% |
| ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ | 2,16% | 3,02% | 1,05% |
| ΠΑΛΙΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ | 3,25% | 2,75% | 3,89% |
| ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΗΜΕΡΑΣ | 7,83% | 7,5% | 8,26% |
| ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ | 7,53% | 7,32% | 7,8% |
| ΔΙΑΚΟΠΕΣ | 1,39% | 1,84% | 0,82% |
| ΚΗΠΟΥΡΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ | 4,54% | 4,59% | 4,48% |
| ΑΘΛΗΤΙΚΑ | 4,48% | 4,3% | 4,71% |
| ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΚΙΝΗΣΗ | 4,38% | 5,78% | 2,58% |
| ΝΕΑ | 10,15% | 8,90% | 11,75% |
| ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ | 3,04% | 3,66% | 2,24% |
| ΕΚΦΡΑΣΗ ΙΔΕΑΣ ΓΝΩΜΗΣ | 9,12% | 8,07% | 10,48% |
| ΑΛΛΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ | 1,08% | 1,92% | 0% |
| ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ | 3,45% | 4,3% | 2,36% |
| ΠΟΛΙΤΙΚΗ | 7,06% | 6,5% | 7,78% |

Πίνακας 4. Θέματα επικοινωνίας που παρατηρήθηκαν συνολικά, στο Ηράκλειο Κρήτης και στην Ηλεία.

| ΜΕΡΗ | ΓΕΝΙΚΑ | ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ | ΗΛΕΙΑ |
|---------------------------|--------|--------------------|--------|
| ΣΠΙΤΙ | 24,80% | 22,69% | 27,28% |
| ΓΕΙΤΟΝΙΑ | 12,82% | 13,19% | 12,39% |
| ΑΜΑΞΙ | 7,12% | 7,93% | 6,18% |
| ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ | 3,13% | 4,48% | 1,54% |
| ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ | 1,14% | 2,10% | 0% |
| ΜΑΓΑΖΙΑ | 18,95% | 14,26% | 24,46% |
| ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ | 14,96% | 17,41% | 12,09% |
| ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ | 1,70% | 1,85% | 1,52% |
| ΑΛΛΑ ΣΠΙΤΙΑ | 15,38% | 16,09% | 14,54% |

Πίνακας 5. Μέρη στα οποία καταγράφηκαν δραστηριότητες επικοινωνίας συνολικά, στο Ηράκλειο Κρήτης και στην Ηλεία.

Από τον πίνακα 6 και τη στήλη που αναγράφεται ως «άνδρες πόλεις» προκύπτει πως οι υγιείς ενήλικες ανεξαρτήτως εάν κατοικούσαν στη Ηράκλειο Κρήτης ή στην Ηλία χρησιμοποιούν τον διάλογο και τον χαιρετισμό στην καθημερινότητά τους απαραίτητως εφόσον το ποσοστό εμφάνισης των δραστηριοτήτων αυτών που προέκυψε από την έρευνα ήταν 14,27% και 17,1% αντίστοιχα. Στη συνέχεια κατατάχθηκαν οι κατηγορίες «να ακούει» με 10,43%, η εξιστόρηση και αφήγηση ενός αστείου με ποσοστό 8,22% και η εξήγηση με ποσοστό 8,17%. Ακολουθούν χωρίς μεγάλη διαφορά η κατηγορία παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα, οι ερωτήσεις, η χρήση του τηλεφώνου, η γραφή και ο σχολιασμός με ποσοστό μεταξύ 7,59% και 4,67%. Χαμηλότερα ποσοστά παρουσίασαν για τους άνδρες που ζουν στην πόλη είδη επικοινωνιακής δραστηριότητας όπως η ανάγνωση, η ομιλία στον εαυτό καθώς και η προσευχή με ποσοστά 4,63%, 3,04% και 2,59% αντίστοιχα. Οι δραστηριότητες που είχαν το μικρότερο ποσοστό ήταν η τηλεόραση και το ραδιόφωνο αλλά και η ομιλία με τα ζώα με ποσοστά 2,19% και 1,25% αντιστοίχως.

Από τον ίδιο πίνακα και τη στήλη που αναγράφεται ως «γυναίκες πόλεις» προκύπτει πως χρησιμοποιούν τον διάλογο και τον χαιρετισμό στον ίδιο βαθμό αφού τα ποσοστά που συγκεντρώνουν οι γυναίκες των πόλεων στις κατηγορίες αυτές είναι παραπλήσια με αυτά των ανδρών που κατοικούν στις πόλεις. Έπονται οι κατηγορίες «να ρωτάει» που συγκεντρώνει το 11,6% και «να ακούει» με 9,12%. Έπειτα βρίσκονται η χρήση του τηλεφώνου, η ανάγνωση και η εξήγηση με ποσοστό περίπου 8,7%. Εν συνεχεία παρατηρείται ο σχολιασμός που καταλαμβάνει το 6,6% και η γραφή με ποσοστό 4,36%. Η ομιλία στον εαυτό όσον αφορά τις γυναίκες που ζουν στην πόλη είναι σε ποσοστό 3,7%. Ακολουθούν η εξιστόρηση μιας ιστορίας και αφήγηση ενός αστείου, η παρακολούθηση

τηλεόρασης και το ραδιόφωνο, η ομιλία σε ζώα και η προσευχή με ποσοστό πάνω από το 1% ενώ η κατηγορία παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα βρίσκεται στο 0,9%.

Στον ίδιο πίνακα 6 και από τη στήλη που αναγράφεται ως «άνδρες χωριά» προκύπτει πως στην καθημερινότητά τους χρησιμοποιούν τον διάλογο και τον χαιρετισμό σε παρόμοια ποσοστά με τις δύο παραπάνω κατηγορίες και την ερώτηση με ποσοστό εμφάνισης 10,61%. Στη συνέχεια κατατάχθηκαν οι κατηγορίες παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα με 10,18%, να ακούει με 8,98% και ο σχολιασμός με ποσοστό 8,17%. Η ομιλία στον εαυτό και η εξήγηση καταλαμβάνουν ποσοστό λίγο πάνω από το 5% ενώ η ανάγνωση και η εξιστόρηση βρίσκονται αρκετά κοντά με ποσοστό πάνω από το 4%. Στη συνέχεια με ποσοστό 3,63% στους άνδρες που κατοικούν στο χωριό παρατηρεί κανείς την την γραφή καθώς και την χρήση του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Ακολουθούν η ομιλία με τα ζώα και η προσευχή με ποσοστό πάνω από το 3% και για τις δύο κατηγορίες ενώ γύρω στο 1,22% βρίσκεται η τηλεφωνική επικοινωνία.

Τέλος από τον πίνακα 6 και τη στήλη που αναγράφεται ως «γυναίκες χωριά» προκύπτει πως καθημερινά χρησιμοποιούν τον διάλογο, τον χαιρετισμό και την ερώτηση εφόσον το ποσοστό εμφάνισης αυτών των δραστηριοτήτων ήταν υψηλότερο από των υπολοίπων όσον αφορά την κατηγορία αυτή. Στη συνέχεια κατατάχθηκαν οι κατηγορίες «να ακούει», ο σχολιασμός και η γραφή. Ακολουθεί η εξήγηση με ποσοστό 5,26% και χαμηλότερα από αυτόν η ομιλία στο τηλέφωνο με ποσοστό 4,65%. Έπειτα είναι οι δραστηριότητες της εξιστόρησης και του αστείου, της παρακολούθησης τηλεόρασης ή ακρόασης ραδιοφώνου, της ομιλίας στον εαυτό και της προσευχής με ποσοστό λίγο πάνω από το 3%. Ακολουθούν η ανάγνωση και η ομιλία σε ζώα με ποσοστά 2,87% και

2,3% αντιστοίχως. Τελευταία κατηγορία όσον αφορά τις γυναίκες που κατοικούν στο χωριό είναι η παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα που εμφανίζεται μόλις στο 0,9% των δραστηριοτήτων επικοινωνίας.

Ο πίνακας 7 αφορά τους συντρόφους επικοινωνίας που πήραν μέρος στις επικοινωνιακές δραστηριότητες των υποκειμένων της έρευνας. Οι σύντροφοι επικοινωνίας που έλαβαν περισσότερο μέρος στην επικοινωνία των υποκειμένων στην στήλη «άνδρες πόλεις» ήταν οι φίλοι και γείτονες με ποσοστό 23,56% και στη συνέχεια τα μέλη της οικογένειας με ποσοστό 22,22%. Στη συνέχεια, με μικρή διαφορά με την οικογένεια είναι οι γνωστοί με ποσοστό 15,15%. Οι άγνωστοι καθώς και οι υπηρεσίες και τεχνίτες είναι κατηγορίες με μικρότερα ποσοστά από τις προηγούμενες αφού αποτελούν το 11,76% και 11,31% των επικοινωνιακών συντρόφων αντίστοιχα. Οι τελευταίες κατηγορίες που εμφανίζονται είναι οι σημαντικοί, οι ομάδες καθώς και οι επαγγελματίες υγείας με ποσοστά που κυμαίνονται από 5,73% έως και 4,61%.

Τα θέματα που συζητήθηκαν με τους συντρόφους επικοινωνίας αναγράφονται στον πίνακα 8. Όσον αφορά το σύνολο του δείγματος «άνδρες πόλεις» ως κύρια θέματα συζήτησης εμφανίζεται η πολιτική με ποσοστό 11,71% επί του συνόλου των θεμάτων που συζητήθηκαν και η έκφραση γνώμης και η μετακίνηση και κίνηση με ποσοστό 10,84%. Ακολουθεί η αθλητική επικαιρότητα με ποσοστό 9,67%. Στη συνέχεια η σχεδίαση ημέρας με 8,08% και η οικογένεια με 6,66% ενώ κοντά σε ποσοστό με την τελευταία βρίσκονται οι κατηγορίες τεχνολογία, περιοδικά και βιβλία και η υγεία. Έπονται τα θέματα παλιά γεγονότα, φαγητά και ποτά, η τηλεόραση και το ραδιόφωνο καθώς και τα νέα. Ακόμα χαμηλότερα ποσοστά όσον αφορά τους άνδρες που κατοικούν στην πόλη συγκεντρώθηκαν σε θέματα συζήτησης όπως φίλοι και γείτονες, αγροτικά καθώς και σχεδίαση των δραστηριοτήτων της

εβδομάδας. Τέλος, οι τελευταίες κατηγορίες θεμάτων που συζητήθηκαν ήταν οι άλλοι πολιτισμοί και γλώσσες με ποσοστό 1,59% καθώς και οι διακοπές με 0,66%.

Οι τόποι στους οποίους έλαβαν χώρα οι διάφορες επικοινωνιακές δραστηριότητες για το συνολικό δείγμα των ανδρών των πόλεων βρίσκονται στον πίνακα 9. Ο τόπος στον οποίο πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες είναι το σπίτι με ποσοστό 32,54%, έπειτα, με ποσοστό 18,14% τα άλλα σπίτια είναι ο δεύτερος χώρος στον οποίο πραγματοποιούνται οι περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες. Εν συνέχεια η κοινότητα με ποσοστό 15,47% και το αυτοκίνητο με ποσοστό 13,03%. Χαμηλότερα σε ποσοστό παρουσιάζεται η γειτονία με ποσοστό 7,64%. Τα μέσα μαζικής μεταφοράς ακολουθούν με ποσοστό 4,84% και με παρόμοια ποσοστά εμφανίζονται τα εστιατόρια και τα μαγαζιά, ενώ στο τέλος βρίσκονται τα νοσοκομεία με ποσοστό 3,86%.

Από τον πίνακα 7 παρατηρούμε ότι στην στήλη «άνδρες χωριά» οι σύντροφοι επικοινωνίας που έλαβαν περισσότερο μέρος ήταν άτομα της οικογένειας, οι γνωστοί και οι φίλοι και γείτονες. Οι άγνωστοι και οι υπηρεσίες και τεχνίτες είναι οι κατηγορίες επικοινωνιακών συντρόφων που ακολουθούν με ποσοστό 9,52% και 8,44% αντίστοιχα. Στο τέλος εμφανίζονται οι ομάδες με ποσοστό 7,81% και πολύ πιο χαμηλά ποσοστιαία οι σημαντικοί άλλοι με 3,56% και οι επαγγελματίες υγείας με ποσοστό 1,33%.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 8 και τη στήλη «άνδρες χωριά» τα κύρια θέματα συζήτησης που εμφανίζονται είναι η πολιτική, η έκφραση γνώμης και οι φίλοι και γείτονες. Τα θέματα που ακολουθούν είναι η μετακίνηση και κίνηση και τα αγροτικά και χαμηλότερα η παρακολούθηση της

τηλεόρασης και το ραδιόφωνο που βρίσκονται πάνω από το 8%. Στη συνέχεια τα αθλητικά σε ποσοστό 7,74% , η σχεδίαση ημέρας, η τεχνολογία, τα νέα, η αφήγηση παλιών γεγονότων και τα περιοδικά, βιβλία και εφημερίδες. Συζητήσεις που αφορούν την υγεία βρίσκονται στο 4,01% και την οικογένεια στο 3,29% όσον αφορά τους άνδρες του χωριού. Θέματα που σχετίζονται με τις δραστηριότητες της εβδομάδας, με φαγητά – ποτά και με άλλους πολιτισμούς και γλώσσες βρίσκονται ακόμα πιο χαμηλά σε ποσοστά. Το τελευταίο θέμα προς συζήτηση που παρατηρήθηκε στους άνδρες που κατοικούσαν στα χωριά ήταν οι διακοπές με ποσοστό 0,88% επί του συνόλου των θεμάτων που τέθηκαν προς συζήτηση.

Σύμφωνα με τον πίνακα 9 οι τόποι στους οποίους έλαβαν χώρα με υψηλότερη συχνότητα οι επικοινωνιακές δραστηριότητες των ανδρών που κατοικούσαν στα χωριά είναι το σπίτι και η κοινότητα . Έπειτα, τα μαγαζιά και η γειτονιά και τα άλλα σπίτια με ποσοστό λίγο πάνω από το 15%. Το αυτοκίνητο καταλαμβάνει ποσοστό 13,52% ενώ τόποι όπως τα μέσα μαζικής μεταφοράς , τα νοσοκομεία και τα εστιατόρια βρίσκονται στο 0% της επικοινωνίας της παρούσας έρευνας.

Από τον πίνακα 7 και τη στήλη «γυναίκες πόλεις» παρατηρούμε ότι οι σύντροφοι επικοινωνίας που έλαβαν μέρος με τη μεγαλύτερη συχνότητα ήταν άτομα της οικογένειας με ποσοστό 29,06% και ακολουθούν φίλοι και γείτονες με ποσοστό 17,89% και οι γνωστοί με ποσοστό 16,14%. Στη συνέχεια είναι οι άγνωστοι με ποσοστό 12,45% και οι υπηρεσίες και τεχνίτες και οι σημαντικοί άλλοι με ποσοστό λίγο πάνω από το 9%. Οι τελευταίες κατηγορίες που εμφανίζονται είναι οι ομάδες με ποσοστό 3,98% και στο τέλος οι επαγγελματίες υγείας που στην παρούσα ερευνητική εργασία βρίσκονται με ποσοστό 1,98% για τις γυναίκες που κατοικούν στην πόλη.

Τα θέματα που συζητήθηκαν όπως παρατηρούμε στον πίνακα 8 και τη στήλη «γυναίκες πόλεις» ως κύρια θέματα συζήτησης εμφανίζονται τα νέα και η οικογένεια με ποσοστό πάνω από το 15%. Η έκφραση μιας γνώμης ή ιδέας και τα φαγητά – ποτά καθώς και η σχεδίαση της ημέρας ακολουθούν σε ποσοστό ενώ, η τηλεόραση και το ραδιόφωνο καθώς και θέματα που αφορούν την υγεία έπονται με ποσοστό 7,5%. Στη συνέχεια είναι η πολιτική με ποσοστό γύρω στο 5,96%. Τα θέματα η τεχνολογία, οι διακοπές, τα αθλητικά και οι δραστηριότητες της εβδομάδας ακολουθούν με ποσοστά μεταξύ 2,08% και 3,26%. Τα θέματα συζήτησης με την χαμηλότερη συχνότητα εμφάνισης όσον αφορά τις γυναίκες που κατοικούσαν στην πόλη ήταν τα περιοδικά και τα βιβλία, οι φίλοι και οι γείτονες, τα παλιά γεγονότα, η μετακίνηση και κίνηση και τελευταίο οι άλλοι πολιτισμοί και γλώσσες.

Οι τόποι στους οποίους έλαβαν χώρα βρίσκονται στον πίνακα 9. Ο τόπος όπου πραγματοποιήθηκαν οι περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες είναι το σπίτι με ποσοστό 24,99%. Έπειτα τα μαγαζιά με ποσοστό 22,33% και στη συνέχεια τα άλλα σπίτια με ποσοστό 14,3%. Στην κοινότητα παρατηρήθηκε το 12,55% της επικοινωνίας ενώ στα μέσα μαζικής μεταφοράς πραγματοποιήθηκε ένα ποσοστό επικοινωνίας της τάξεως του 8,52%. Λίγο πάνω από το 7,7% βρέθηκε και η γειτονία ενώ χαμηλότερα είναι η επικοινωνία στο αυτοκίνητο με 4,68% και τέλος με ποσοστά 3,23% βρίσκονται τα εστιατόρια και 1,64% τα νοσοκομεία.

Όπως ήταν αναμενόμενο οι σύντροφοι επικοινωνίας που έλαβαν περισσότερο μέρος στην επικοινωνία των υποκειμένων στην στήλη «γυναίκες χωριά» όπως φαίνεται στον πίνακα 7 ήταν άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος και οι φίλοι και γείτονες με ποσοστό 24,25% και 21,5% αντίστοιχα. Ακολουθούν οι γνωστοί με ποσοστό 4,11%, οι σημαντικοί άλλοι με ποσοστά 16,86% και 9,72% αντιστοίχως,

οι άγνωστοι καθώς και οι ομάδες με ποσοστό πάνω από το 8%. Οι κατηγορίες που εμφανίζονται στο τέλος για την παρούσα ερευνητική εργασία είναι οι επαγγελματίες υγείας και οι υπηρεσίες και τεχνίτες με ποσοστό 4,4% και 5,83% αντίστοιχα.

Από τον πίνακα 8 και την στήλη «γυναίκες χωριά» διαπιστώνουμε ότι τα κύρια θέματα συζήτησης που συζητήθηκαν με τους συντρόφους επικοινωνίας είναι η οικογένεια, τα φαγητά – ποτά και τα νέα. Έπειτα το θέμα που καταλαμβάνει το 9,7% του συνόλου είναι η τηλεόραση και ακολουθούν οι φίλοι και γείτονες με ποσοστό 9,62%, η υγεία με 9,48% και η σχεδίαση της ημέρας με ποσοστό 8,22%. Πιο χαμηλά σε ποσοστό είναι η έκφραση γνώμης και ιδέας με 6,78% και στη συνέχεια τα αγροτικά και κηπευτικά θέματα με 5,47% ενώ κάτω από το 3% βρίσκονται θέματα επικοινωνίας που αφορούν τα παλιά γεγονότα και την πολιτική. Ακόμα πιο χαμηλά σε ποσοστό παρατηρούνται οι δραστηριότητες της εβδομάδας, τα περιοδικά και τα βιβλία, οι διακοπές, η τεχνολογία και οι άλλοι πολιτισμοί και γλώσσες. Αξιοσημείωτο είναι πως στις γυναίκες που κατοικούσαν στο χωριό δεν παρατηρήθηκαν καθόλου θέματα που αφορούν την μετακίνηση και κίνηση καθώς και την αθλητική επικαιρότητα.

Στον πίνακα 9 καταγράφονται οι τόποι στους οποίους έλαβαν χώρα οι διάφορες επικοινωνιακές δραστηριότητες για το συγκεκριμένο δείγμα. Οι περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες πραγματοποιήθηκαν στο σπίτι με ποσοστό 26,69%. Έπονται, με ποσοστό 22,23% η γειτονιά και τα άλλα σπίτια αντίστοιχα με ποσοστό 18,28%. Η κοινότητα και τα μαγαζιά ακολουθούν με ποσοστά πάνω από το 15%. Το 0% παρατηρείται για τις γυναίκες που κατοικούσαν στο χωριό σε μέρη όπως το αυτοκίνητο, τα μέσα μαζικής μεταφοράς, τα νοσοκομεία και τα εστιατόρια.

| ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ | ΑΝΔΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΑΝΔΡΕΣ ΧΩΡΙΑ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΩΡΙΑ |
|--------------------------------|------------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| ΔΙΑΛΟΓΟΣ | 14,27% | 12,03% | 13,69% | 16,93% |
| ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ | 17,1% | 15,45% | 18,01% | 15,07% |
| ΑΝΑΓΝΩΣΗ | 4,63% | 4,1% | 8,67% | 2,87% |
| ΓΡΑΦΗ | 4,8% | 3,63% | 4,36% | 7,01% |
| ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΖΩΑ | 1,25% | 3,29% | 1,42% | 2,3% |
| ΤΗΛΕΦΩΝΟ | 4,92% | 1,22% | 8,75% | 4,65% |
| ΕΞΙΣΤΟΡΗΣΗ – ΑΣΤΕΙΟ | 8,22% | 4,53% | 1,72% | 3,08% |
| ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΡΑΔΙΟ | 2,19% | 3,63% | 1,6% | 3,54% |
| ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ | 4,67% | 8,17% | 6,6% | 8,27% |
| ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΠΛΗΡΩΜΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑ | 7,59% | 10,18% | 0,9% | 0,97% |
| ΕΞΗΓΗΣΗ | 8,17% | 5,56% | 8,7% | 5,26% |
| ΑΚΟΥΕΙ | 10,43% | 8,98% | 9,12% | 9,45% |
| ΜΙΛΑΕΙ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ | 3,04% | 5,13% | 3,7% | 3,98% |
| ΡΩΤΑΕΙ | 6,13% | 10,61% | 11,6% | 12,96% |
| ΠΡΟΣΕΥΧΕΤΑΙ | 2,59% | 3,04% | 1,16% | 3,66% |

Πίνακας 6. Είδη δραστηριοτήτων επικοινωνίας που εμφανίζονται ξεχωριστά για άντρες (πόλεις – χωριά) και για γυναίκες (πόλεις – χωριά)

| ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ | ΑΝΔΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΑΝΔΡΕΣ ΧΩΡΙΑ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΩΡΙΑ |
|------------------------|------------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| ΟΜΑΔΑ | 5,66% | 7,81% | 3,98% | 8,42% |
| ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ | 4,61% | 1,33% | 1,98% | 4,4% |
| ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΕΧΝΙΤΕΣ | 11,31% | 8,44% | 9,23% | 5,83% |
| ΑΓΝΩΣΤΟΙ | 11,76% | 9,52% | 12,45% | 9,03% |
| ΓΝΩΣΤΟΙ | 15,15% | 18,04% | 16,14% | 16,86% |
| ΦΙΛΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ | 23,56% | 22,52% | 17,89% | 21,5% |
| ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ | 22,22% | 28,78% | 29,06% | 24,25% |
| ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΑΛΛΟΙ | 5,73% | 3,56% | 9,27% | 9,72% |

Πίνακας 7. Σύντροφοι επικοινωνίας των υποκειμένων ξεχωριστά για άντρες (πόλεις – χωριά) και για γυναίκες (πόλεις – χωριά)

| ΘΕΜΑΤΑ | ΑΝΔΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΑΝΔΡΕΣ ΧΩΡΙΑ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΩΡΙΑ |
|-----------------------------|------------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| ΦΑΓΗΤΑ ΠΟΤΑ | 3,41% | 1,84% | 8,35% | 13,42% |
| ΦΙΛΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ | 2,03% | 9,26% | 1,74% | 9,62% |
| ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ | 6,66% | 3,29% | 15,98% | 12,74% |
| ΥΓΕΙΑ | 6,05% | 4,01% | 7,48% | 9,48% |
| ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ | 2,25% | 2,41% | 2,08% | 1,97% |
| ΠΑΛΙΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ | 4,84% | 4,89% | 1,17% | 2,75% |
| ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΗΜΕΡΑΣ | 8,08% | 4,69% | 10,17% | 8,22% |
| ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ | 3,13% | 8,07% | 7,55% | 9,7% |
| ΔΙΑΚΟΠΕΣ | 0,66% | 0,88% | 3,04% | 0,82% |
| ΚΗΠΟΥΡΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ | 2,69% | 8,42% | 1,06% | 5,47% |
| ΑΘΛΗΤΙΚΑ | 9,68% | 7,74% | 3% | 0% |
| ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ ΚΙΝΗΣΗ | 1,08% | 8,5% | 1,06% | 0% |
| ΝΕΑ | 3,24% | 4,85% | 15,7% | 13,82% |
| ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ | 6,1% | 4,73% | 1,67% | 1,02% |
| ΕΚΦΡΑΣΗ ΙΔΕΑΣ ΓΝΩΜΗΣ | 10,94% | 9,66% | 10,05% | 6,78% |
| ΑΛΛΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ | 1,59% | 1,52% | 0,68% | 0,75% |
| ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ | 6,1% | 4,81% | 3,26% | 0,95% |
| ΠΟΛΙΤΙΚΗ | 11,71% | 10,43% | 5,96% | 2,49% |

Πίνακας 8. Θέματα επικοινωνίας που παρατηρήθηκαν ξεχωριστά για άντρες (πόλεις – χωριά) και για γυναίκες (πόλεις – χωριά)

| ΤΟΠΟΙ | ΑΝΔΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΑΝΔΡΕΣ ΧΩΡΙΑ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ | ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΩΡΙΑ |
|---------------------------|------------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| ΣΠΙΤΙ | 26,54% | 21,7% | 24,99% | 26,69% |
| ΓΕΙΤΟΝΙΑ | 7,64% | 15,7% | 7,76% | 22,23% |
| ΑΜΑΞΙ | 13,03% | 13,52% | 4,68% | 0% |
| ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ | 4,84% | 0% | 8,52% | 0% |
| ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ | 3,86% | 0% | 1,64% | 0% |
| ΜΑΓΑΖΙΑ | 4,86% | 15,99% | 22,33% | 15,5% |
| ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ | 15,47% | 17,94% | 12,55% | 17,3% |
| ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ | 4,62% | 0% | 3,23% | 0% |
| ΑΛΛΑ ΣΠΙΤΙΑ | 18,14% | 15,15% | 14,3% | 18,28% |

Πίνακας 9. Μέρη στα οποία καταγράφηκαν δραστηριότητες επικοινωνίας ξεχωριστά για άντρες (πόλεις – χωριά) και για γυναίκες (πόλεις – χωριά)

8. Συζήτηση των αποτελεσμάτων

Για την περιγραφική ανάλυση των αποτελεσμάτων δημιουργήθηκαν διάφοροι πίνακες στους οποίους παρουσιάστηκαν αναλυτικά τα ποσοστά συχνότητας εμφάνισης των ποικίλων δραστηριοτήτων επικοινωνίας, με τους διαφορετικούς συντρόφους και σε διαφορετικά μέρη. Αρχικά, αναλύθηκαν γενικά τα ποσοστά για να υπάρξει μια γενικότερη εικόνα της επικοινωνιακής καθημερινότητας των υγιών ενηλίκων και στη συνέχεια η ανάλυση έγινε πιο συγκεκριμένη. Ειδικότερα, παρουσιάστηκαν τα ποσοστά που αφορούν χωριστά την Κρήτη και την Ηλεία και στη συνέχεια έγινε διάκριση μεταξύ ανδρών και γυναικών του χωριού και ανδρών και γυναικών που ζουν στην πόλη.

Όσον αφορά την αρχική ανάλυση, η οποία δίνει πληροφορίες γενικώς για τις καθημερινές δραστηριότητες επικοινωνίας των ενηλίκων, τα αποτελέσματα που προέκυψαν είναι λογικά αν σκεφτεί κανείς μια φυσιολογική μέρα της ζωής του. Τα είδη δραστηριοτήτων επικοινωνίας που εμφανίζονται με το μεγαλύτερο ποσοστό είναι ο διάλογος, ο χαιρετισμός και η ερώτηση. Παρόλο που εμφανίζονται διάφορες δραστηριότητες επικοινωνίας στον πληθυσμό, ο διάλογος αποτελεί τον πιο συχνό τρόπο ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ανθρώπων (Bavelas, Hutchinson, Kenwood, Matheson, 1997). Με βάση το άρθρο αυτό σε υγιή πληθυσμό ο διάλογος είναι η πιο σημαντική μορφή επικοινωνίας και πολιτισμικής ανταλλαγής. Στον τυπικό πληθυσμό οι δραστηριότητες αυτές αποτελούν αναπόσπαστη και αναγκαία καθημερινότητα εφόσον πραγματοποιούνται κοινωνικές συναναστροφές είτε στη δουλειά, είτε στο σπίτι και τη γειτονιά, είτε σε διάφορους άλλους χώρους. Η επικοινωνία εδραιώνεται ως σύστημα σχέσεων μεταξύ των υποκειμένων για να εξυπηρετεί κοινούς σκοπούς, διάλογο, ανταλλαγή απόψεων και να αντανακλά τις σκέψεις (Hardt, 1992). Ο χαιρετισμός

πραγματοποιείται πολλές φορές μέσα στη μέρα ενός τυπικού ενήλικα εφόσον συναντάει κόσμο και συνεπώς όταν ο επικοινωνιακός σύντροφος είναι οικείος ή μη αναλόγως το περιβάλλον που κινείται ή εργάζεται το υποκείμενο, πραγματοποιείται και διάλογος για την εξυπηρέτηση των αναγκών του ή λόγω κοινωνικών υποχρεώσεων (Davidson, Worrall, & Hickson, 2003). Το άρθρο αυτό επιβεβαιώνει τα αποτελέσματα της παρούσας ερευνητικής εργασίας στα οποία ο χαιρετισμός είναι από τις επικοινωνιακές δραστηριότητες με τα μεγαλύτερα ποσοστά επί του συνόλου αυτών. Οι δραστηριότητες που ακολουθούν σε ποσοστό είναι να ακούει και να σχολιάζει. Όπως είναι γνωστό, για να δημιουργηθεί μια επιτυχημένη επικοινωνία δεν αρκεί να υπάρχει μόνο ένας ομιλητής αλλά και ένας ακροατής (Krauss, 2002). Ειδικότερα, κατά μέσο όρο στις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν και καταγράφηκαν παρατηρήθηκε σε αρκετά μεγάλο ποσοστό το υποκείμενο να παίρνει την θέση του ακροατή ιδιαίτερα μετά από κάποια ερώτηση και έπειτα να σχολιάζει την απάντηση ή την πληροφορία που δέχτηκε.

Από τις περιγραφικές αναλύσεις προέκυψε συχνά η χρήση του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης καθώς και του τηλεφώνου. Ιδιαίτερα η τηλεόραση φαίνεται να είναι από τις πιο συχνές συνήθειες τόσο για την ενημέρωση από τα δελτία ειδήσεων όσο και από την παρακολούθηση διαφόρων προγραμμάτων για ψυχαγωγία. Το ραδιόφωνο χρησιμοποιήθηκε κυρίως κατά την οδήγηση. Το τηλέφωνο χρησιμοποιήθηκε επίσης από τα υποκείμενα για διάφορους λόγους, κυρίως για την δουλειά αλλά και για την επικοινωνία με πρόσωπα του οικογενειακού περιβάλλοντος και φίλους. Κατά την οδήγηση παρατηρήθηκε επίσης συχνά χρήση του τηλεφώνου για σκοπούς που αφορούσαν τη δουλειά και άλλες υποχρεώσεις. Στο άρθρο των Lacohee & Anderson (2001) σχετικά με την χρήση του τηλεφώνου

παρουσιάζονται οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι χρησιμοποιούν το τηλέφωνο, τονίζοντας την επιρροή παραγόντων όπως οι ρόλοι, η τοποθεσία, οι ρυθμοί της ζωής και το φύλο. Ειδικότερα, αναφέρεται πως σε περιοχές που είναι δύσκολη η μετακίνηση και δεν υπάρχουν επικοινωνιακές ευκαιρίες χρησιμοποιείται περισσότερο η τηλεφωνική επικοινωνία γεγονός που φάνηκε στην παρούσα ερευνητική εργασία από τα ποσοστά που συγκεντρώθηκαν στο χωριό σε σύγκριση με την πόλη. Επιπλέον όπως αναφέρεται στο παραπάνω άρθρο και διαπιστώθηκε από την παρατήρηση των υποκειμένων, οι γυναίκες φαίνεται να προτιμούν αυτού του είδους την επικοινωνία.

Ως προς την ανάγνωση και τη γραφή παρουσιάστηκαν διαφοροποιήσεις που αφορούσαν κυρίως το μορφωτικό επίπεδο αλλά και καταστάσεις που είχαν να κάνουν με την υγεία. Πιο συγκεκριμένα, υποκείμενα με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο διάβαζαν εφημερίδες, περιοδικά αλλά και λογοτεχνία ή βοηθούσαν τα εγγόνια τους στις σχολικές ασκήσεις. Όσον αφορά τη γραφή, μέσα στο δείγμα υπήρχαν άτομα τα οποία έπασχαν από σακχαρώδη διαβήτη και η μέτρηση και καταγραφή των επιπέδων του σακχάρου στο αίμα τους ήταν αναπόσπαστο τμήμα της καθημερινότητάς τους. Η γραφή όμως χρησιμοποιήθηκε και για σημειώματα υπενθυμητικά καθώς και για τη δημιουργία λίστας υποχρεώσεων της ημέρας ή αγορών. Όπως αναφέρει η Part (1992) άνθρωποι με το ίδιο πολιτισμικό υπόβαθρο μπορεί να έχουν διαφορετικές συνήθειες όσον αφορά τη γραφή και συνεπώς διαφορετικές ανάγκες. Επίσης, σύμφωνα με τον Green (1982) είναι σημαντικό να υπάρξουν στοιχεία για τις «τυπικές» χρήσεις της γραφής στην καθημερινότητα ατόμων που δεν έχουν υποστεί κάποια νευρολογική βλάβη ώστε να δημιουργηθεί το υπόβαθρο για να προβλέπονται οι δραστηριότητες αυτές σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, τη μόρφωση και την κοινωνική θέση. Πιο συγκεκριμένα, σε υποκείμενα

με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο η ανάγνωση και γραφή χρησιμοποιήθηκαν περισσότερο όπως αναφέρει και το παραπάνω άρθρο. Αντίθετα, σε περιπτώσεις που η μόρφωση ήταν χαμηλή τα υποκείμενα δεν χρησιμοποιούσαν την ανάγνωση και γραφή ως επικοινωνιακές δραστηριότητες εκτός από τις περιπτώσεις που το είχαν ανάγκη όπως σε περιπτώσεις καταγραφής του δείκτη σακχάρου σε διαβητικούς και κατά την ανάγνωση των οδηγιών για τη λήψη φαρμάκων.

Η εξιστόρηση και το αστείο χρησιμοποιήθηκαν επίσης αρκετά στην επικοινωνία των υποκειμένων με τους ανθρώπους που συναναστράφηκαν. Οι αφασικοί ασθενείς, ιδιαίτερα εκείνοι που πάσχουν από Βλάβη Δεξιού Ημισφαιρίου δεν κατανοούν τα αστεία και την μεταφορά και δεν τα παράγουν (Davis, 2011) . Αυτή είναι μια πολύ σημαντική πληροφορία για να πραγματοποιηθεί μετέπειτα σύγκριση μεταξύ τυπικού πληθυσμού και πληθυσμού με νευρολογικές βλάβες.

Οι δραστηριότητες που δεν παρουσιάστηκε η ευκαιρία να παρατηρηθούν περισσότερο είναι εκείνες που κατατάχθηκαν στην κατηγορία παραγγελία – πληρωμή - στοίχημα. Αυτό συνέβη γιατί αρκετές από τις παρατηρήσεις έγιναν μέσα στο Σαββατοκύριακο και δεν υπήρχε η ευκαιρία να παρατηρηθούν περισσότερο συναλλαγές ιδίως σε υπηρεσίες. Παρόλα αυτά κυρίως στους άνδρες παρατηρήθηκε αρκετά συχνά η συμπλήρωση δελτίων για το στοίχημα και έτσι τα ποσοστά στην κατηγορία αυτή ήταν ικανοποιητικά. Όπως αναφέρουν και οι Powell & Ansic (1997) σε πειραματική έρευνα που πραγματοποίησαν, οι άνδρες και οι γυναίκες χρησιμοποιούν διαφορετικές οικονομικές στρατηγικές και πιο συγκεκριμένα οι άνδρες ξοδεύουν περισσότερα διότι τολμούν περισσότερο το ρίσκο όπως συμβαίνει στο στοίχημα στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Τα είδη δραστηριοτήτων που συγκέντρωσαν τα πιο μικρά ποσοστά ήταν η προσευχή και η ομιλία στον εαυτό. Αυτό συμβαίνει διότι ιδιαίτερα η προσευχή πραγματοποιείται σε πιο απομονωμένες στιγμές όπως ακριβώς πριν την ώρα του ύπνου και δεν είχαμε την ευκαιρία να την παρατηρήσουμε συχνά. Παρόλα αυτά τα υποκείμενα ερωτήθηκαν εάν προσεύχονται σε κάποια στιγμή της ημέρας που δεν ήταν δυνατόν να παρατηρηθεί. Ακόμα, η ομιλία στον εαυτό είναι μια δραστηριότητα επικοινωνίας που συμβαίνει κατά βάση όταν το υποκείμενο είναι απομονωμένο. Είναι δηλαδή πιθανό το ποσοστό που συγκεντρώθηκε να μην είναι πλήρως αντιπροσωπευτικό καθώς τα υποκείμενα δεν ήταν ποτέ μόνα, αλλά υπό την επίβλεψη του φοιτητή και ίσως να μην ένιωθαν οικεία ώστε να πραγματοποιήσουν την επικοινωνιακή αυτή δραστηριότητα.

Ως προς τους επικοινωνιακούς συντρόφους τα άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος κατέχουν την πρώτη θέση. Αυτό συμβαίνει διότι τα υποκείμενα συναναστρέφονταν με την οικογένεια αρκετές ώρες την ημέρα όπως το πρωινό που έτρωγαν συνήθως παρέα, το μεσημεριανό, το βράδυ που κάθονταν μαζί αλλά και τηλεφωνικές συνομιλίες που πραγματοποιούσαν μέσα στην μέρα για ποικίλους λόγους. Ακόμα, εκείνοι που δεν έμεναν με τα παιδιά τους τα επισκέπτονταν μέσα στην ημέρα ή πρόσεχαν τα εγγόνια τους. Μετά την οικογένεια οι φίλοι – γείτονες και οι γνωστοί είναι οι επόμενες υψηλά ποσοστιαίες κατηγορίες επικοινωνιακών συντρόφων. Εφόσον τα υποκείμενα είναι φυσιολογικά και κυκλοφορούσαν εκτός της οικείας τους είχαν την ευκαιρία για επικοινωνία με ανθρώπους από τη γειτονιά, με συναδέλφους εάν εργάζονταν κάπου και με φίλους με τους οποίους είτε βρίσκονταν, είτε μιλούσαν στο τηλέφωνο. Στα άτομα με αφασία είναι πιο δύσκολο να πραγματοποιούν τόσες πολλές κοινωνικές συναναστροφές με τον

περίγυρό τους και συνήθως επειδή περιορίζονται στον χώρο του σπιτιού ή στο νοσοκομείο εάν δεν δεχτούν επισκέψεις δεν έχουν συχνές συναναστροφές με φίλους ή και γνωστούς (Davis, 2011).

Η συνομιλία με αγνώστους παρατηρήθηκε κυρίως στην πόλη εφόσον στα χωριά οι άνθρωποι γνωρίζονταν μεταξύ τους. Η συναναστροφή με αγνώστους συνέβαινε κατά βάση σε δουλειά που το υποκείμενο ερχόταν σε επαφή με διάφορα άτομα τα οποία δεν γνώριζε για να τα εξυπηρετήσει. Οι τελευταίες κατηγορίες επικοινωνιακών συντρόφων στην κατάταξη είναι εκείνες οι οποίες είναι δύσκολο να παρατηρηθούν μέσα σε μια μέρα. Για παράδειγμα η επικοινωνία με τεχνίτες ή υπηρεσίες και επαγγελματίες υγείας δεν συμβαίνει σε καθημερινή βάση και για να παρατηρηθεί θα πρέπει το υποκείμενο να έχει κάποια ανάγκη ή δουλειά την συγκεκριμένη ημέρα. Για τον λόγο αυτό τα ποσοστά είναι χαμηλά χωρίς απαραίτητα να σημαίνει πως ο φυσιολογικός ενήλικος πληθυσμός δεν συναναστρέφεται με τεχνίτες – υπηρεσίες ή επαγγελματίες υγείας. Αυτό συμβαίνει και για τα σημαντικά άλλα πρόσωπα που ίσως την ημέρα της παρατήρησης να μην είχαν την δυνατότητα να επικοινωνήσουν με τα υποκείμενα.

Όσον αφορά τα θέματα επικοινωνίας, τα μεγαλύτερα ποσοστά συγκεντρώνουν οι κατηγορίες οικογένεια και νέα. Αυτό συμβαίνει διότι όπως συνηθίζεται στην καθημερινή επικοινωνία, ιδιαίτερα οι ενήλικες με παιδιά και εγγόνια, ρωτούν ο ένας τον άλλο είτε από ευγένεια είτε λόγω ενδιαφέροντος πως είναι η υπόλοιπη οικογένεια και στη συνέχεια σχολιάζουν μεταξύ τους τα νέα. Η επόμενη θεματική κατηγορία που βρίσκεται επίσης αρκετά υψηλά σε ποσοστό είναι η έκφραση γνώμης ή ιδέας. Οι φυσιολογικοί ενήλικες όταν συζητούν μεταξύ ανεξαρτήτως του θέματος της συζήτησης εκφράζουν συνήθως μια άποψη. Τα επόμενα θέματα που φαίνεται να απασχόλησαν το δείγμα στις συζητήσεις του

ήταν η υγεία, ο σχεδιασμός της ημέρας καθώς και η τηλεόραση. Στις ηλικίες που εξετάζει τις επικοινωνιακές δραστηριότητες η παρούσα εργασία είναι αρκετά σύνηθες να συζητούν για τα θέματα υγείας που αντιμετωπίζουν εφόσον είναι ένα θέμα που ανησυχεί τα υποκείμενα. Ιδιαίτερη σημασία έχει ο τρόπος απεικόνισης των ηλικιωμένων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και οι ψυχολογικές επιπτώσεις αυτών καθώς και η επικοινωνία τους λόγω προβλημάτων όπως η απώλεια ακοής και η αναπηρία (Ryan, Giles, Bartolucci & Henwood, 2002). Επίσης, η τηλεόραση όπως φάνηκε και από τον πίνακα 1 έχει αρκετά μεγάλη απήχηση στις ηλικίες αυτές είτε για ενημέρωση είτε για ψυχαγωγία και επομένως είναι συχνό φαινόμενο να συζητούν τα ενήλικα αυτά άτομα για το θέμα αυτό εφόσον βρίσκεται στην καθημερινότητά τους. Επιπλέον, από το συγκεκριμένο δείγμα φαίνεται πως και οι συζητήσεις για φίλους και γείτονες είναι αρκετά διαδεδομένες όπως ακόμα και για πολιτικά θέματα. Ιδιαίτερα σε ηλικίες που είχαν συνταξιοδοτηθεί αλλά και σε εκείνους που ασχολούνταν με τα αγροτικά οι πολιτικές συζητήσεις κυρίως αφορούσαν τις συντάξεις και τα επιδόματα. Το φαγητό και το ποτό είναι η επόμενη κατηγορία που εμφανίζεται αφού συνήθως κατά την διάρκεια του πρωινού είτε η γυναίκα ρωτούσε τη γνώμη του άνδρα για το τι να ετοιμάσει για μεσημεριανό, είτε ο άνδρας ρωτούσε τι έχει στο πρόγραμμα να μαγειρέψει ή αν θα φάνε κάπου αλλού ώστε να κανονίσουν τα προγράμματά τους.

Η κίνηση και μετακίνηση φάνηκε να απασχολεί κυρίως τα υποκείμενα που χρειάστηκε να χρησιμοποιήσουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς αλλά και όσους είχαν οχήματα και έπρεπε να κυκλοφορήσουν και να σταθμεύσουν. Οι συζητήσεις για τα αγροτικά θέματα συγκέντρωσαν πιο χαμηλό ποσοστό διότι πραγματοποιούνται κυρίως από υποκείμενα που ζουν στο χωριό και το δείγμα που κατοικούσε σε χωριό ήταν σημαντικά

λιγότερο από το δείγμα που κατοικούσε στην πόλη. Τα αθλητικά νέα καθώς και τα παλιά γεγονότα εμφανίζονται στις επικοινωνιακές δραστηριότητες σε παραπλήσιο ποσοστό. Τα αθλητικά συζητήθηκαν κατά βάση από άνδρες που ήταν μέσα στα ενδιαφέροντά τους και έτσι το ποσοστό αυτό δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Ακόμα, η τεχνολογία βρίσκεται σχετικά χαμηλά σε ποσοστό εφόσον λόγω της ηλικίας το δείγμα δεν είναι εξοικειωμένο με τον τομέα αυτό.

Τα περιοδικά και τα βιβλία ήταν θέματα που απασχόλησαν ιδιαίτερα τα υποκείμενα που είχαν υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο και διάβαζαν λογοτεχνία ή εφημερίδα ή και που βοήθησαν τα εγγόνια τους με τα μαθήματά τους. Άτομα τα οποία είχαν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ασχολήθηκαν μόνο με ανάγνωση θεμάτων που τα αφορούσε άμεσα όπως κάποια εξέταση, έναν λογαριασμό ή μια μαγειρική συνταγή. Στα άτομα με αφασία παρατηρείται ανικανότητα ή μειωμένη ικανότητα ανάγνωσης αλλά η αποκατάστασή τους βασίζεται στο μορφωτικό επίπεδο (Parathanasiou, Coppens, Potagas, 2013).

Οι κατηγορίες συζήτησης που είχαν την λιγότερη απήχηση ήταν οι διακοπές και οι άλλοι πολιτισμοί και γλώσσες. Ιδιαίτερα τα υποκείμενα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο δεν ενδιαφέρθηκαν για άλλους πολιτισμούς και γλώσσες. Οι συζητήσεις που εμπειρείχαν το θέμα αυτό ήταν απόρροια σχολιασμών αθλητικών συζητήσεων. Ειδικότερα, σχολιάστηκε κυρίως η εθνικότητα ποδοσφαιρικών παικτών και η προπονήσεις σε διαφορετικά κράτη.

Ως προς τα μέρη στα οποία λαμβάνουν χώρα οι δραστηριότητες επικοινωνίας κατά βάση πραγματοποιούνται στο σπίτι. Το δεύτερο σε ποσοστό μέρος που πραγματοποιούνται συχνότερα οι επικοινωνιακές δραστηριότητες είναι τα μαγαζιά στα οποία συμπεριλαμβάνονται οι

αγορές που οι γυναίκες πηγαίνουν και τα καταστήματα στα οποία δουλεύουν ορισμένα από τα υποκείμενα. Η επόμενη κατηγορία που είναι αρκετά υψηλά σε ποσοστό είναι τα άλλα σπίτια. Αυτό συμβαίνει διότι συχνά τα υποκείμενα επισκέπτονταν τα παιδιά και τα εγγόνια τους στα σπίτια τους ή πήγαιναν σε γειτονικά σπίτια. Κατά τους Bronwyn, Worrall, & Hickson (2003) στους ασθενείς με αφασία δεν παρατηρήθηκε επίσκεψη σε άλλα σπίτια εφόσον είχαν δυσκολίες στην επιτυχημένη επικοινωνία και στην μετακίνηση.

Στη συνέχεια η γειτονιά και η κοινότητα συγκεντρώνουν αρκετά ικανοποιητικό ποσοστό κυρίως διότι υπάρχει επικοινωνία όταν τα υποκείμενα συναντηθούν με τους γείτονες αλλά και επειδή ειδικά στον πληθυσμό που μένει στην επαρχία οι συναντήσεις στην κοινότητα είναι αρκετά διαδεδομένες. Έπειτα, πιο μικρό ποσοστό εμφανίζεται σε επικοινωνιακές δραστηριότητες στο αμάξι όπου κυρίως συλλέχθηκαν από συνομιλίες στο τηλέφωνο κατά την οδήγηση. Τα πιο χαμηλά ποσοστά στον υγιή ενήλικο πληθυσμό συγκεντρώθηκαν στις κατηγορίες μέσα μαζικής μεταφοράς και νοσοκομείο. Αυτό συμβαίνει διότι το δείγμα στην επαρχία δεν χρησιμοποιούσε τα μέσα μεταφοράς εφόσον δεν υπήρχαν και οι άνδρες της πόλης οδηγούσαν το δικό τους αμάξι. Επίσης, μόνο ένα υποκείμενο χρειάστηκε να πάει στο νοσοκομείο το πρωί για να κάνει αιματολογικές εξετάσεις ενώ τα υπόλοιπα εκείνη την ημέρα δεν είχαν κανονίσει επίσκεψη σε τέτοιο χώρο.

Ανεξαρτήτως των διαφορών που παρατηρήθηκαν στα δύο διαφορετικά μέρη από τα οποία προερχόταν το δείγμα, παρατηρήσεις έγιναν επίσης και μεταξύ ανδρών και γυναικών που κατοικούν στην πόλη και στο χωριό ώστε να καταγραφούν οι διαφορετικές επικοινωνιακές συνήθειες των ανδρών από τις γυναίκες και των ανθρώπων που ζουν στις πόλεις από εκείνους που ζουν στην επαρχία. Όπως αναφέρει και η Aries (1996)

υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ της προσωπικότητας ανδρών και γυναικών και αυτό αντανακλά στην καθημερινή τους επικοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το είδος των δραστηριοτήτων όπως έχει προαναφερθεί όλα τα υποκείμενα ανεξαρτήτως κατοικίας και φίλους πραγματοποιούν στην καθημερινότητά τους χαιρετισμό, διάλογο και ερώτηση. Συγκεκριμένα ο διάλογος αποτελεί την πιο κοινή δραστηριότητα επικοινωνίας στους ανθρώπους (Bavelas, Hutchinson, Kenwood, Matheson, 1997). Στη συνέχεια ακολουθούν οι δραστηριότητες του σχολιασμού και της ακοής που έχουν υψηλά ποσοστά για όλες τις κατηγορίες του δείγματος. Όπως αναφέρει και ο Hardt (1992) η επικοινωνία εδραιώνεται ως σύστημα σχέσεων μεταξύ των υποκειμένων για να εξυπηρετεί κοινούς σκοπούς, διάλογο, ανταλλαγή απόψεων και να αντανακλά τις σκέψεις. Γενικότερα οι δραστηριότητες παρουσιάζονται ομοιόμορφα κατανεμημένες όπως συνέβη στη γενική κατάταξη και παράλληλα μπορούν να παρατηρηθούν μικρές διαφορές μεταξύ των ομάδων. Πιο συγκεκριμένα, οι οι γυναίκες στο χωριό φαίνεται πως χρησιμοποιούν περισσότερο τη γραφή σε σχέση με τους κατοίκους της πόλης. Αυτό συμβαίνει διότι μέσα στο δείγμα της πόλης έτυχε να υπάρχουν γυναίκες που πάσχουν από σακχαρώδη διαβήτη και η καταγραφή των επιπέδων σακχάρου στο αίμα τους ήταν μια καθημερινή δραστηριότητα για εκείνους. Λόγω του μορφωτικού επιπέδου στην πόλη η ανάγνωση παρουσιάζει υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με το χωριό.

Επιπλέον, στην επαρχία τα ποσοστά ομιλίας με ζώα είναι μεγαλύτερα. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι στην πόλη δεν είχαν όλα τα ζευγάρια κατοικίδια σε αντίθεση με το χωριό που τα περισσότερα ζευγάρια ασχολούνται με την κτηνοτροφία και τη γεωργία. Επίσης, σημαντικά υψηλότερο ήταν και το ποσοστό της προσευχής στα χωριά. Οι

άνδρες και γυναίκες της πόλης είχαν χαμηλότερο ποσοστό σε σχέση με τους άνδρες και τις γυναίκες του χωριού αντιστοίχως. Η προσευχή παρατηρήθηκε στην εκκλησία στους κατοίκους του χωριού. Όσον αφορά την κατηγορία παραγγελία – πληρωμή – στοίχημα, τα ποσοστά των ανδρών τόσο στην πόλη όσο και στο χωριό είναι πιο υψηλά λόγω της ενασχόλησης με τα αθλητικά και το στοίχημα. Οι γυναίκες συγκέντρωσαν το ποσοστό τους από πληρωμές σε διάφορα καταστήματα και υπηρεσίες. Όπως αναφέρουν και οι Powell & Ansic (1997) σε πειραματική έρευνα που πραγματοποίησαν, οι άνδρες και οι γυναίκες χρησιμοποιούν διαφορετικές οικονομικές στρατηγικές και πιο συγκεκριμένα οι άνδρες ξοδεύουν περισσότερο διότι τολμούν περισσότερο το ρίσκο όπως συμβαίνει στο στοίχημα. Ακόμα, τα ποσοστά της τηλεφωνικής επικοινωνίας είναι πιο υψηλά στις γυναίκες σε σχέση με τους άντρες γεγονός που συμφωνεί και με άλλες ποιοτικές και ποσοτικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν (Lacohee, Anderson, 2001). Μεταξύ των γυναικών της πόλης και του χωριού φαίνεται από τα ποσοστά πως οι γυναίκες στην πόλη το χρησιμοποιούσαν περισσότερο λόγω και των αποστάσεων που υπάρχουν, ενώ οι γυναίκες στο χωριό συνήθως επισκέπτονταν την φίλη που ήθελαν να συζητήσουν ή να περάσουν χρόνο μαζί. Το τελευταίο είδος επικοινωνιακής δραστηριότητας στο οποίο παρατηρείται διαφορά στα ποσοστά είναι εκείνο που αφορά την τηλεόραση και το ραδιόφωνο. Στο είδος αυτό φαίνεται οι άνδρες της πόλης να έχουν μεγαλύτερο ποσοστό από τις γυναίκες, αλλά εκείνο που κάνει αισθητή διαφορά είναι πως οι άνθρωποι του χωριού γενικότερα παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά κυρίως επειδή παρακολουθούσαν συχνά ειδήσεις, ψυχαγωγικές εκπομπές και σειρές οι γυναίκες αλλά και αθλητικά και ποδοσφαιρικούς αγώνες στο καφενείο οι άνδρες.

Όσον αφορά τους συντρόφους επικοινωνίας, τα πρόσωπα της οικογένειας

καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό εφόσον είναι αναπόσπαστο τμήμα της καθημερινότητας των υποκειμένων. Έπειτα με παρόμοια υψηλά ποσοστά ακολουθούν για όλες τις κατηγορίες υποκειμένων οι φίλοι – γείτονες και οι γνωστοί. Τα ποσοστά της επικοινωνίας με αγνώστους είναι σημαντικά πιο μειωμένα στο χωριό διότι στις μικρές κοινότητες της επαρχίας συνήθως γνωρίζονται όλοι μεταξύ τους και δεν είναι συχνό φαινόμενο να επικοινωνούν με αγνώστους. Το ποσοστό που συγκεντρώθηκε από τους ανθρώπους του χωριού ήταν κυρίως από πληροφορίες που έδωσαν και οδηγίες σε αμάξια για να βρουν κάποιο άλλο χωριό ή σπίτι ή από πληροφορίες που αφορούσαν στο τι μπορεί ο άγνωστος να επισκεφτεί στο χωριό. Όσον αφορά τις υπηρεσίες και του τεχνίτες, οι άνθρωποι στην πόλη συγκέντρωσαν υψηλότερα ποσοστά λόγω του ότι υπάρχουν αρκετές υπηρεσίες για να επισκεφτούν και να κάνουν τις δουλειές τους. Αντιθέτως, στο χωριό δεν υπάρχουν οι υπηρεσίες και οι άνθρωποι εκεί πρέπει να κατέβουν μέχρι την πόλη για να εξυπηρετηθούν. Επίσης, οι άνδρες ανεξαρτήτως κατοικίας έχουν υψηλότερα ποσοστά επικοινωνίας με τεχνίτες και υπηρεσίες σε σχέση με τις γυναίκες. Αυτό συμβαίνει στην πόλη κυρίως λόγω επαγγέλματος ενώ στο χωριό έχει να κάνει με τον ρόλο του άνδρα που έρχεται σε επαφή με τεχνίτες και θέματα που αφορούν το σπίτι σαν δομή. Τα ποσοστά παρουσιάζονται μικρότερα στο χωριό σε σχέση με την πόλη χωρίς αυτό να σημαίνει πως οι άνθρωποι δεν επισκέπτονται τις υπηρεσίες αλλά ίσως την ημέρα της παρατήρησης να μην είχαν προγραμματίσει να κάνουν κάποια δουλειά που είχε να κάνει με αυτές.

Ακόμα, η επικοινωνιακή δραστηριότητα με τους επαγγελματίες υγείας είναι αυξημένη στις πόλεις σε σχέση με τα χωριά. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι μόνο ένα άτομο από όλο το δείγμα επισκέφτηκε κάποιο νοσοκομείο και ήρθε σε άμεση επαφή με επαγγελματίες υγείας. Τα

υπόλοιπα υποκείμενα που επικοινωνήσαν εκείνη την ημέρα ήταν κατά βάση για να κλείσουν ραντεβού για κάποια εξέταση αλλά και για να ενημερώσουν το γιατρό τους για αυξημένα επίπεδα σακχάρου ή χαμηλή πίεση και να τον συμβουλευτούν για το τι πρέπει να κάνουν για τον λόγο αυτό το ποσοστό των γυναικών του χωριού όσον αφορά την επικοινωνία με τους επαγγελματίες υγείας ήταν αυξημένο. Όπως αναφέρουν οι Ryan, Giles, Bartolucci, & Henwood (1996) η επικοινωνία των ενηλίκων με τους επαγγελματίες υγείας γίνεται συχνότερη όσο αυξάνει η ηλικία λόγω των αναγκών τους. Πιο συγκεκριμένα ενήλικες που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας ή κάνουν συχνά ελέγχους υγείας έχουν αρκετά συχνή επαφή με τους επαγγελματίες υγείας. Τελειώνοντας με τους συντρόφους επικοινωνίας, οι γυναίκες που κατοικούν στο χωριό φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη συμμετοχή σε ομάδες που αφορούν κυρίως πολιτισμικές δραστηριότητες. Οι άνδρες του χωριού επίσης έχουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής σε ομάδες διότι λόγω της μικρής κοινωνίας εμπλέκονται περισσότερο με τα πολιτιστικά γεγονότα και μαζεύονται συχνά για να συζητούν την οργάνωση και τις εξελίξεις που αφορούν τον πολιτιστικό σύλλογο.

Ως προς τα θέματα επικοινωνίας γενικώς στους υγιείς ενήλικες η οικογένεια και τα νέα. Έπειτα ακολουθεί η έκφραση μιας γνώμης – ιδέας και στη συνέχεια η υγεία. Τα ποσοστά που αφορούν την υγεία φαίνεται να είναι μεγαλύτερα για τους κατοίκους του χωριού όμως αυτό έχει να κάνει με το ότι το δείγμα που κατοικούσε στο χωριό ήταν μικρότερο αρκετά συγκριτικά με το δείγμα της πόλης. Τα φαγητά και τα ποτά παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό στις συζητήσεις των γυναικών στην καθημερινότητα αφού ρωτούσαν αρκετά συχνά την υπόλοιπη οικογένεια για τις προτιμήσεις τους στο φαγητό της ημέρας αλλά και μεταξύ τους οι γυναίκες συζητούσαν πολύ για το θέμα της μαγειρικής. Τα κηπουρικά

και αγροτικά κυριαρχούν ως θέμα συζήτησης στα χωριά καθώς οι περισσότεροι που κατοικούν εκεί ασχολούνται με την γεωργία. Οι άνδρες του δείγματος που κατοικούσαν στο χωριό ασχολούνταν όλοι με την γεωργία και στις συζητήσεις τους ήταν αρκετά συχνή η αναφορά γύρω από αυτό το θέμα σε αντίθεση με τις γυναίκες που δεν ασχολούνταν όλες με αυτό καθώς κάποιες καταπιάνονταν μόνο με τις οικιακές δουλειές.

Ένα θέμα που δεν αναφέρθηκε καθόλου από τις γυναίκες του χωριού είναι η μετακίνηση και κίνηση. Αυτό συμβαίνει διότι καμία γυναίκα στο χωριό δεν οδηγούσε αμάξι και επίσης γιατί στην επαρχία δεν χρειάζονταν λεωφορεία και η μετακίνησή τους μέσα στο χωριό δεν τις απασχόλησε ιδιαίτερα. Οι γυναίκες της πόλης αντίθετα έτυχε να μετακινηθούν με τα μέσα μαζικής μεταφοράς και να σχολιάσουν την κίνηση στους δρόμους και την καθυστέρηση του λεωφορείου. Σε αντίθεση με τις γυναίκες οι άνδρες χρησιμοποίησαν το αυτοκίνητο για τις μετακινήσεις και τις εργασίες τους και τους απασχόλησε ιδιαίτερα ως θέμα κυρίως τους αγρότες που ήθελαν να αποκτήσουν καλύτερο αγροτικό όχημα. Ένα ακόμα θέμα που δεν συζήτησαν καθόλου οι γυναίκες του χωριού και που οι γυναίκες της πόλης σχολίασαν ελάχιστα ήταν η αθλητική επικαιρότητα. Το θέμα αυτό απασχόλησε τους άνδρες και κυρίως εκείνους που κατοικούν στην επαρχία που οι περισσότεροι μαζεύονταν αργά το απόγευμα στο καφενείο του χωριού για να παρακολουθήσουν αγώνες. Επιπροσθέτως, η πολιτική ήταν ένα θέμα που συζητήθηκε κυρίως από τους άνδρες ενώ οι γυναίκες το σχολίασαν αρκετά λιγότερο. Ιδιαίτερα στην επαρχία φαίνεται πως οι άνδρες είναι αρκετά πολιτικοποιημένοι.

Θέματα όπως η τηλεόραση, η σχεδίαση της ημέρας και οι φίλοι και γείτονες φαίνεται πως απασχολούσαν περισσότερο τις γυναίκες αφού τα ποσοστά που συγκεντρώνουν είναι μεγαλύτερα από των ανδρών. Αυτό

συμβαίνει διότι όπως προαναφέρθηκε οι γυναίκες χρησιμοποιούν περισσότερο την τηλεόραση ως μέσο ψυχαγωγίας ιδιαίτερα για να παρακολουθήσουν σειρές ή προγράμματα τα οποία είτε στη συνέχεια ή κατά την διάρκεια τα συζητούν μεταξύ τους. Όσον αφορά τη σχεδίαση της ημέρας, απασχόλησε περισσότερο το γυναικείο φύλο διότι προσπαθεί να οργανώσει και να προλάβει εξωτερικές δουλειές όπως οι αγορές σε συνδυασμό με τις υποχρεώσεις στο σπίτι όπως είναι το μαγείρεμα. Οι γυναίκες στην καθημερινή τους επικοινωνία ιδιαίτερα μέσω τηλεφώνου με άλλες φίλες ή συγγενικά πρόσωπα σχολιάζουν αρκετά το πρόγραμμα της ημέρας τους. Επιπλέον, η τεχνολογία σε αντίθεση με τα παραπάνω ήταν από τα θέματα που απασχόλησαν λιγότερο τις γυναίκες του χωριού σε σχέση με το υπόλοιπο δείγμα. Οι άνδρες του χωριού σχολίασαν την τεχνολογία που αφορά την αγροτική τους εργασία ενώ οι άνθρωποι στην πόλη συζήτησαν κυρίως για την τεχνολογία των ηλεκτρονικών συσκευών όπως είναι τα κινητά τηλέφωνα και οι υπολογιστές. Επίσης, οι άλλοι πολιτισμοί και γλώσσες απασχόλησαν λιγότερο τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες γενικώς. Οι άνδρες σχολίασαν άλλους πολιτισμούς κυρίως μέσω του ποδοσφαίρου και της τεχνολογίας των αυτοκινήτων. Κλείνοντας με τα θέματα που συναντήθηκαν στην καθημερινή επικοινωνία παρατηρείται πως οι διακοπές, τα βιβλία και τα περιοδικά καθώς και οι δραστηριότητες της εβδομάδας ήταν αυτά που συζητήθηκαν λιγότερο από το δείγμα και χωρίς μεγάλες διαφορές ως προς τον τόπο κατοικίας ή το φύλο των υποκειμένων.

Ως προς τον τόπο στον οποίο πραγματοποιήθηκαν οι ποικίλες επικοινωνιακές δραστηριότητες παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κατοίκων της επαρχίας και της πόλης. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δραστηριοτήτων επικοινωνίας του δείγματος πραγματοποιήθηκε στο σπίτι. Στη συνέχεια, όπως φαίνεται από τα

στατιστικά δεδομένα οι κάτοικοι του χωριού πραγματοποίησαν τις περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες στην γειτονιά αφού οι γείτονες στα χωριά γνωρίζονται καλύτερα από εκείνους της πόλης. Σε αντίθεση με τα χωριά, οι κάτοικοι των πόλεων επικοινωνούσαν περισσότερο σε διάφορα μαγαζιά που έκαναν τις αγορές τους ή δούλευαν. Στα εστιατόρια καθώς και στα μέσα μαζικής μεταφοράς οι κάτοικοι του χωριού δεν είχαν ποσοστό εφόσον δεν βρέθηκαν σε τέτοιους χώρους αφενός γιατί δεν έτυχε εκείνη τη μέρα να βρεθούν για φαγητό κάπου αλλού εκτός από το σπίτι τους και αφετέρου διότι στα χωριά δεν υπάρχουν αστικές συγκοινωνίες. Επιπλέον, ούτε στα νοσοκομεία φαίνεται να βρέθηκαν υποκείμενα που κατοικούν στο χωριό ενώ και στην πόλη το ποσοστό είναι ελάχιστο αφού μόνο ένα υποκείμενο χρειάστηκε να κάνει αιματολογικές εξετάσεις και πήγε εκεί. Η κοινότητα είναι ένα μέρος στο οποίο ιδιαίτερα οι άντρες του χωριού αλλά και οι γυναίκες περνούν αρκετό χρόνο και τα ποσοστά τους είναι σημαντικά υψηλότερα από εκείνα των κατοίκων των πόλεων. Επίσης, στο αμάξι φαίνεται να πραγματοποιήθηκαν αρκετές δραστηριότητες επικοινωνίας κατά βάση μέσω τηλεφώνου ενώ στις γυναίκες στο χωριό δεν έτυχε την μέρα της παρατήρησης να βρεθούν σε κάποιο αυτοκίνητο. Το τελευταίο μέρος στο οποίο έλαβαν χώρα αρκετές επικοινωνιακές δραστηριότητες ήταν τα άλλα σπίτια στα οποία οι άνθρωποι του χωριού εμφανίζουν σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό αλλά και στην πόλη οι γυναίκες φαίνεται να επισκέπτονται πιο συχνά άλλα σπίτια σε σχέση με τους άνδρες. Αυτό συμβαίνει γιατί στα χωριά οι άνθρωποι είναι πιο κοντά και έχουν συγγενικούς δεσμούς μεταξύ τους κατά κύριο λόγο και επίσης οι γυναίκες είναι εκείνες που επισκέπτονται κυρίως τα παιδιά τους για να φροντίζουν τα εγγόνια τους σε περίπτωση που οι γονείς δουλεύουν ή να βοηθούν με το μαγείρεμα κι άλλες δουλειές του σπιτιού.

9. Περιορισμοί/Συστάσεις

Από την παρούσα ερευνητική εργασία προέκυψαν αρκετές πληροφορίες και εντοπίστηκαν σημεία τα οποία πρέπει να διευκρινιστούν περεταίρω ώστε να διεξαχθεί ένα πιο έγκυρο αποτέλεσμα που θα αποτελέσει την βάση για την σύγκριση των φυσιολογικών ενηλίκων και εκείνων που έχουν υποστεί κάποιο είδος αφασίας.

Αρχικά, για να είναι τα αποτελέσματα πιο έγκυρα θα ήταν καλό να παρατηρηθεί ένα μεγαλύτερο δείγμα φυσιολογικών ενηλίκων. Όσο μεγαλώνει το δείγμα τόσο πιο έγκυρες θα είναι οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν σχετικά με τις επικοινωνιακές δραστηριότητες της καθημερινότητας. Επιπλέον, χρειάζεται να παρατηρηθεί κάποιος αριθμός ατόμων από περισσότερα διαφορετικά μέρη. Για παράδειγμα οι άνθρωποι που ζουν στην Αθήνα ή στην Θεσσαλονίκη που είναι μεγάλες πόλεις σίγουρα θα έχουν διαφορετική καθημερινότητα από ανθρώπους που μένουν σε νησί ή σε κάποιο άλλο μέρος πιο επαρχιακό. Για τον ίδιο λόγο το δείγμα πρέπει να κατοικεί τόσο σε πόλη όσο και σε χωριό. Στην παρούσα εργασία το δείγμα που κατοικούσε σε χωριό ήταν σημαντικά μειωμένο και δεν μπορούσε να επηρεάσει όλους τους τομείς της επικοινωνίας όπως θα έκανε εάν ήταν μεγαλύτερο. Σε μια πιο εκτενή έρευνα ίσως θα έπρεπε να χωριστούν εντελώς οι κάτοικοι των πόλεων από τους κατοίκους των χωριών εφόσον η καθημερινότητά τους είναι τελείως διαφορετική και πραγματοποιούν διαφορετικές σε αριθμό και είδος επικοινωνιακές δραστηριότητες πέραν από τις βασικές όπως είναι ο διάλογος, ο χαιρετισμός και η ερώτηση.

Επιπλέον, για την πιο λεπτομερή παρατήρηση χρειάζονται περισσότερες μέρες με το κάθε υποκείμενο κι αυτό γιατί μπορεί την συγκεκριμένη ημέρα της παρατήρησης να μην πραγματοποιήσει μια δραστηριότητα που

ίσως άλλες μέρες να συνέβαινε. Άρα πρέπει να παρατηρούνται τα υποκείμενα πως δρουν κάποιες ημέρες μέσα στην εβδομάδα που να είναι εργάσιμες αλλά και το Σαββατοκύριακο. Αυτό γιατί για παράδειγμα αν παρατηρηθεί κάποιο υποκείμενο μόνο μέσα στις εργάσιμες μέρες είναι πιθανόν να μην δούμε δραστηριότητες που αφορούν την ψυχαγωγία ή να πηγαίνει στην εκκλησία. Επίσης, σε περίπτωση που παρατηρηθούν μόνο το Σαββατοκύριακο μπορεί να μην σημειωθούν επικοινωνιακές δραστηριότητες όπως επίσκεψη και επικοινωνία με επαγγελματίες υγείας σε χώρους όπως το νοσοκομείο που ήταν πολύ χαμηλό στα ποσοστά της έρευνας αυτής ή συναλλαγές όπως λογαριασμοί και πληρωμές σε δημόσιες υπηρεσίες.

10. Βιβλιογραφία

- Aries, E. (1996). Men and women in interaction: Reconsidering the differences, New York, US: Oxford University Press. Ανάκτηση 12-10-2014, από <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1996-97607-000>
- Aries, E., Shaver, P. & Hendrick, C. (1987). Sex and gender. *Review of personality and social psychology*, 7, 149-176. Ανάκτηση 24-01-2013, από <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1987-97424-006>
- Bavelas, J.B., Hutchinson, S., Kenwood, K. & Hunt Matheson, D. (1997). Using Face-to-face Dialogue as a Standard for Other Communication Systems. *Canadian Journal of Communication*, 22
- Carbaugh, D. & Van Over, B. (2013). Interpersonal pragmatics and cultural discourse. *Journal of Pragmatics*, 58, 138-151
- Cruice, M., Worrall, L., Hickson, L. & Murison, R. (2003). Finding a focus for quality of life with aphasia: Social and emotional health and psychological well-being, *Aphasiology*, 17, 333-353
- Davidson, B., Worrall, L. & Hickson, L. (2003). Identifying the communication activities of older people with aphasia: Evidence from naturalistic observation, *Aphasiology*, 17, 243-264
- Davis, G.A. (2011). *Αφασιολογία Διαταραχές και Κλινική Πρακτική*, Αθήνα: Π.Χ. Πασχαλίδης

- Dezecache, G., Mercier, H. & Scott-Phillips, T.C. (2013). An evolutionary approach to emotional communication. *Journal of Pragmatics*, 59, 221-233
- Ditchfield, J.A., Bsc(Hons). & MPsych. (2008). The assessment of functional communication in patients with acquired communication problems. *The development of the derby functional communication scale*, University of Nottingham
- Floyd, M., Rice, J. & Black, S.R. (2002). Recurrence of PTS disorder in late life: A cognitive aging perspective. *Journal of clinical Geropsychology*, 8, 303-311
- Frattali, C.M., Holland, A.L., Thompson, C.K., Wohl, C. & Ferketic, M. (1995). Functional Assessment of Communication Skills for Adults, ASHA
- Green, D.W., Wason, P.C. (1982) , Notes on the Psychology of Writing, *Human Relations*, 35, 47-56
- Hardt, H. (2007). *Critical Communication Studies: Essays on Communication, US, History and Theory in America*
- Holland, A.L. (1982). Observing functional communication of Aphasic Adults, *Journal of Speech and Hearing Disorders*. 47, 50-56
- Holmes, J. (1993) New Zealand women are good to talk to: An analysis of politeness strategies in interaction, *Journal of Pragmatics*, 20, 91–116

- Krauss, R.M. (2002). *The psychology of verbal communication*, New York, Columbia University
- Lacohee, H. & Anderson, B. (2001). Interacting with the telephone, *International Journal of Human-Computer Studies*, 18, 605–628
- Lomas, J., Pickard, L., Beder, S., Heather, E., Finlayson, A. & Zoghaib, C. (1989). The communicative effectiveness evaluation index development and psychometric evaluation of a functional communication measure for adult aphasia. *Journal of speech and hearing disorders*, 54, 113-124
- Marsden, S. & Holmes, J. (2014). Talking to the elderly in New Zealand residential care settings. *Journal of Pragmatics*, 64, 17-34
- Papathanasiou, I., Coppens, P. & Potagas, C. (2011). *Aphasia and Related Neurogenic Communication Disorders*, Burlington: Jones and Bartlett learning
- Paul-Brown, D. & Caperton, C.J. (1998). Outcomes Measurement and Management: Measuring functional communication: Multicultural and International Applications. *Journal of speech and hearing disorders*, 8, 9-10
- Ponte, M. (2014). Critical Pragmatics. An inquiry into reference and communication. *Journal of Pragmatics*, 60, 103-105
- Powell, M. & Ansic, D. (1997). Gender differences in risk behaviour in financial decision-making: An experimental analysis, *Journal of Economic Psychology*, 18, 605–628
- Ryan, E. B., Giles, H., Bartolucci, G., Henwood, K. (2002). Psycholinguistic and social psychological components of

communication by and with the elderly, *Language & Communication*, 6, 1986, 1–24

- Simmons-Mackie, N. N. & Damico, J.S. (1995). Communicative competence in Aphasia: Evidence from Compensatory Strategies, *Clinical Aphasiology*, 23, 95-105
- Parr, S. (1992) Everyday reading and writing practices of normal adults: Implications for aphasia assessment, *Aphasiology*, 6, 273-283
- Schreiber, B.C. (2013). *Speech therapy and aging implications for our approach to communication disorders*
- Wengryn, M. & Hester, E.J. (2011). Contemporary issues in communication sciences and disorders: *Pragmatic skills used by older adults in social communication and health care contexts: Precursors to health literacy*, 38, 41-52